

Рôкъ XII. Скрентонъ, Па., Четверъ 12-го Мая, 1904. Число 19. — Vol. XII. Scranton, Pa., Thursday, May 12, 1904. No. 19.

НОВИНКИ.

КАЛЕНДАРЬ.

Май.

12	Ч.	Св. 9 муч. и Мемнонъ
13	П.	† Яковъ Зев. Апост.
14	С.	Еремій пророкъ
15	Н.	Атанасій Великій
16	П.	Тимотей
17	В.	Пелагія пр. мучениця
18	С.	† Ирина муч. (Отд. Пасх.)

— СТРАШНА експльозія пороху лучила ся минулого четверга у фабрицѣ „Нортвестернъ Павдеръ Ко., вôддаленои 3 милѣ вôдъ Нюпортъ, Инд. Выбухло 10 тысячь фунтôвъ пороху, а сила експльозіи такъ знищила фабрику що й слѣду зъ неи не остало. Зъ людей погибло при тôмъ 4-охъ робôтникôвъ, а двохъ було тяжко покалѣченыхъ.

— ЦИГАНЬСКА вôйна. Коло Теребешѣ землиньскои столицѣ, на Угорщинѣ, розложили ся таборомъ мандрôвнѝ цигане, щобы перебути тамъ якійсь часъ. Се не сподобало ся одначе тамошнымъ корѣннымъ циганамъ, тому порѣшили нагнати волокитôвъ. Зôбрали ся отже зъ цѣлои охресности и завôзвали мандрôвныхъ, абы забирали ся и не псували имъ „бизнесъ", а коли тѝ не хотѣли ихъ послухати, напали на нихъ зъ ножами и палицями. Тодѣ розпочала ся вôйна, въ котрôй обильно поплила циганьска кровь. Трехъ циганôвъ було убитыхъ а 15 покалѣченыхъ. Приклыкана жандармерія, арештувала всѣхъ борцѣвъ и зробила конець вôйнѣ.

— ЗВѢЩАЮТЬ зъ Плімавтъ, Анґлія, будьто бы корабель „Дайтшляндъ" оденъ зъ найшвидшихъ и найбôльшихъ пароходôвъ на свѣтѣ, перейшовъ дорогою купна на власнôсть Росіи. Корабель належавъ до нѣмецкого товариства „Гамбурґъ-Америка Лайнъ" а Росія мала заплатити за него 4 міліоны марокъ.

— БОГАТЫЙ дѣдуганъ. На поліційнôй стаціи въ Синсинаті. О. находить ся ся якійсь неписьменный, глухонѣмый, нужденный и обдертый дѣдуганъ, въ котрого найдено при ревізіи 27 тысячь долярôвъ, запитыхъ въ лахахъ. Займавъ ся вôнъ збиранемъ кандурôвъ и костей по смѣтникахъ.

— ВЕЛИКА фабрика меблѣвъ фірмы „Ентоні & Куелъ Ко." въ Правиденсъ, Р. Айл., упала жертвою огню. Шкода выносить 400 тысячь долярôвъ. Богато робôтникôвъ втратило працю.

— РАЗОМЪ изъ свѣтовою выставою въ Ст. Луисъ, Мо. починають ся частѝ и грôзнѝ катастрофы на зелѣзницяхъ. Ось и сими днями коло Кімсвікъ, Мо. выскочивъ изъ шинъ особовый поѣздъ зелѣзницѣ „Айронъ Мавнтейнъ & Савтернъ", котрымъ ѣхало богато гостей на выставу. Цѣлый поѣздъ перевернувъ ся до глубокого рова, наслѣдкомъ чого около 50 осôбъ втратило жите або понесло калѣцтво. А се ще лише початокъ!

— ВАЖНЕ вôдкрыте здѣлано въ пивници лятераньскои палаты въ Римѣ. Именно вôдкрыто тамъ замурованѝ зелѣзнѝ дверѣ, а коли ихъ выважено найдено величезнѝ паки рукописей и документôвъ великои вартости для историкôвъ. Опôсля показало ся, що се е тайный архівъ папы Пія IX., котрый казавъ его закопати въ тôмъ мѣсци пôдчасъ нападу ґарібальдцѣвъ въ 1870 роцѣ. Вôднайденый архівъ перенесено до ватиканьскои бібліотеки.

— ОГОНЬ на поѣздѣ. Пôдчасъ коли особовый поѣздъ зелѣзницѣ „Ґрейтъ Нортернъ" летѣвъ оногды зъ цѣлою силою пары черезъ преріи въ охресности Крукстонъ, Мін. повставъ на нѣмъ огонь и въ однôй хвили обнявъ кôлька ваґонôвъ. Заки задержано поѣздъ, 25 осôбъ попарило ся небезпечно, а одна згорѣла живцемъ. Причиною огню була имовѣрно необережнôсть одного зъ подорожныхъ.

— СЛАВНЫЙ мадярскій писатель Мавро Йокай померъ дня 5. с. м. въ Будапештѣ, проживши лѣтъ 79. Покôйный збогативъ мадярску літературу и розбудивъ патріотичного духа мѣжь Мадярами.

— ПОГИБЪ зъ радости! Зъ Паркъ Сити, въ Юта, доносять: Вôдъ кôлькохъ лѣтъ шукавъ въ доохресныхъ горахъ за покладами срѣбла звѣсный въ цѣлôй околицѣ майнеръ Патрикъ Соливенъ, але безуспѣшно. Ажь недавно вôдкривъ вôнъ богату жилу срѣбла въ природнôмъ тунелю однои горы. Вôдъ тои поры щезъ одначе безъ вѣсти. Стали глядѣти за нимъ и найшли его безъ душѣ на срѣбнôй рудѣ въ тунелю. Лѣкарѣ ствердили, що померъ зъ великои радости на ударъ серця.

— ВСЕСВѢТНУ выставу въ Ст. Луисъ, Мо., оглядало доси за білетами вступу 200 тысячь осôбъ.

— ТОВАРИСТВО морскои плавбы на Тихôмъ океанѣ звѣсне пôдъ назвою „Таґо-Кісенъ Каиша" оповѣстило, що здержуе рухъ своихъ пароходôвъ мѣжь Америкою а далекимъ Сходомъ, ажь до кôнця російско-японьскои вôйны. Боѣть ся, бачите, абы котра зъ воюючихъ сторôнъ не поконфіскувала ему або не знищила кораблѣвъ.

— НАСЛѢДКОМЪ неврожаѣвъ, спричиненыхъ страшною посухою пануе въ пôвнôчнôй Бразиліи великій голодъ и нужда. Американьскѝ дневники доносять, що сотки тамошныхъ жителѣвъ, найбôльше Индіянъ, мре зъ голоду.

— СЕМИЛѢТНЫЙ „пророкъ", котрый предсказавъ вôйну живе на долинахъ рѣки Анґары. Хлопчина велѣвъ собѣ принести двохъ когутôвъ — бѣлого и чорного тай пустивъ ихъ на себе. Когуты почали кусати ся и спершу побѣджувавъ чорный. Та вôдтакъ забравъ ся бѣлый остро до роботы и побѣдивъ чорного. Пôсля слôвъ „пророка" значить се, що спершу буде побѣджувати чужинець, але вôдтакъ збере Росія всѣ свои силы и розôтре ворога на прахъ. — Такъ доносять російскѝ часописи.

— МОЛОДА и дуже гарна женщина вôдобрала собѣ оногды жите въ однôмъ „бордінґгавзѣ" при улици Фаетъ, въ Болтіморъ, Мд., бо, якъ написала въ листѣ, навкучило ся еи жите безъ... мужа. Шукала жениха черезъ ґазеты, анонсувала ся кôлькадесять разôвъ, але не могла его найти. На добавокъ тяжко було взяти ся до працѣ, грошѣ выйшли и се пôпхнуло еѣ до самоубійства. Называла ся панна Емесъ.

— ПОЯВИЛА ся вельми интересна статистика, що выказуе довготу житя звѣрятъ. Пôсля неи конѣ и ослы жиють до 30 лѣтъ; псы можуть жити 25 до 30 лѣтъ — пôдчасъ коли вôвцѣ, козы, безрогы, и коты мають въ перспективѣ лишень 15 лѣтъ житя. Гусь може жити 30, воробець 25, а ворона ажь 100 лѣтъ, натомѣстъ куры, качки и индики могутъ дотягнути лише до 12 лѣтъ. Найдовше жиють слонъ и папугай, бо жите обохъ перевисшае неразъ сотку рокôвъ. Вѣрування про тысячлѣтне жите кертицѣ и салямандры лишають ся поки що недоказаными. Звѣсною рѣчею е, що деякѝ комахи жиють лишь кôлька годинъ, прим. одноднѣвка. Пытане впрочѣмъ, якъ довго жити могуть звѣрята, не е ще достаточно порѣшене задля надто утрудненои обсерваціи. Особливо дуже мало знаемо, або майже нѣчо не знаемо про довготу житя дикихъ звѣрѣвъ.

— СТРАЙКЪ пекарѣвъ выбухъ въ Бостонѣ. Мас. и въ двохъ сусѣдныхъ мѣсточкахъ — Камбриджъ та Челси. Страйкеры домагають ся признаня юніи и скороченя добы працѣ. Наслѣдкомъ сего страйку грозить мѣстови голодъ.

— МІЛІОНЕРЪ соціялістъ. Въ Ренсѣ у Франціи умеръ Кароль Арнулдъ, фабрикантъ шампаньского вина, міліонеръ, меръ мѣста, а при тôмъ провôдникъ соціялістичного сторонництва и щирый опѣкунъ убогихъ и нещасливыхъ. Коли передъ двома роками царъ Николай зъ женою приѣхавъ до Ренсу, меръ Арнулдъ служивъ имъ за провôдника въ мѣйскôмъ музею и въ бібліотецѣ. При тôй нагодѣ въ своихъ промовахъ до царя и царицѣ пропускавъ старанно всякѝ титулы, уживаючи все лише слôвъ „вы" и „панъ" та „панѣ". Впадало то всѣмъ въ око и немило вражало такъ президента републики якъ и товариство царскои пары. Але царъ удававъ, що не звертае уваги на поведене мера; всежь таки промовляючи до него, титулувавъ его зъ притискомъ „пане мере", немовь хотячи показати, що вôддае ему довжну честь, хочь меръ изъ своеи стороны титулъ царя пропускае. Арнулдъ поклавъ великѝ заслуги для мѣста и довго остане въ памяти особливо убогихъ, але й тая пригода зъ царскою парою певно не заразъ затре ся въ памяти его землякôвъ.

— НА дарунокъ для Миколи Лисенка зъ нагоды его ювилею зôбрано доси — якъ выказуе „Кіевска Старина" — 6717 рублѣвъ 18 коп. Зъ сеи квоты призначено 5409 рублѣвъ 78 копѣйокъ на закупно дому для ювилата, а проче на выдане его творôвъ и на музичну школу имени Лисенка.

—УКРАИНЦѢ въ російско-япаньскôй вôйнѣ. Що въ російскôй арміи на далекôмъ Сходѣ великій процентъ становлять нашѝ браты зъ Украины, зазначували мы кôлька разôвъ. Впрочѣмъ цѣлый кіевскій и харкôвскій полкъ, якѝ выслано на першій огонь до Манджуріи, рекрутують ся зъ Украины, а частина харкôвского полку стояла вже давнѣйше ґарнізономъ на манджурскихъ границяхъ. Такъ отже першѝ страты, якѝ потерпить Росія, вôдчуе передовсѣмъ украиньскій народъ, що свою кровь мусить проливати поневолѣ за московске самодержавіе. Вже маемо сумнѝ примѣры тыхъ стратъ. Зъ Петербурга доносять намъ, що при катастрофѣ, якои жертвою упавъ панцирникъ „Петропавловскъ" разомъ зъ шѣстьсотьма людей залоги погибъ Украинець лѣкарь Вовковичь, близькій своякъ звѣснои драматичнои артистки Заньковецкои.

— ПÔДЗЕМНѢ поклады леду, якъ доносять рос. часописи, вôдкрыто въ Манджуріи и то якъ разъ въ тôмъ мѣсци, де сконцентрували ся російскѝ войска. Жила леду тягне ся вôдъ Берґеньского побережа черезъ весь Сибѣръ, частину Манджуріи и заходить ажь до кірґізскихъ степôвъ. Изъ сего вôдкрытя буде велика користь для вôйска, бо чиста вода се одна изъ найважнѣйшихъ забезпекъ вôдъ пошести, черезъ якѝ гине десять разъ бôльше людей чимъ вôдъ куль. Нѣяке штучне очищуване при помочи найлѣпшихъ фільтрôвъ не може дати такъ чисту воду, якъ изъ леду. Одержуючи воду изъ леду, уникае ся також дуже важнои а грôзнои небезпеки — отроеня. Практика выказала, що коли керницѣ пôдчасъ вôйны дуже часто засыпують, то зъ ледовою жилою сего зробити не можна. Тоту жилу вôдкривъ звѣсный ученый Мізендорфъ.

— БИЛЯ мѣста Индіянополисъ, Инд. згорѣли великѝ стайнѣ фірмы „Индерстейлъ", а въ нихъ 2000 рогатои худобы. Около 5000 худобы тяжко попекло ся и попарило.

Внутрѣшный устрôй козаччины.

Осередкомъ козацкого житя была Сѣчь Запорожска. Сѣчею звала ся та козацка оселя тому, що козаки засѣкали ся въ нѣй острокoлами и шанцями проти ворогôвъ, а запорожскою прозвано еѣ для того, що она была на однôмъ изъ днѣпровыхъ островôвъ, якій лежавъ за порогами т. е. за великими скалами посередь Днѣпра. Козаки оселяли кошемъ; головный кôшь, де они всѣ збирали ся, де стояла ихъ церква и де сидѣвъ ихъ найстаршій отаманъ кошовый — была якъ-разъ отся Сѣчь Запорожска.

Запорожцѣ дѣлили ся на куренѣ; каждый курень мавъ свого куреннoго отамана. Всю старшину выбирали козаки самй зъ помѣжь себе; старшина была на то, абы вести порядокъ въ бою и въ Сѣчи и щобы выповняти волю громадску. О справахъ, що обходили цѣле козацтво, порѣшали самй козаки на т. зв., радахъ вôйсковыхъ.

Такихъ радъ було до року кôлька. Перша рада бувала на новый рôкъ, абы подѣлити мѣжь куренѣ рѣчки и озера днѣпровй на рыболовлю. На тôй радѣ скидали часомъ козаки и свою старшину а выбирали нову. Рада была все зъ-полудня и скликувала ся такъ: Насампередъ казавъ отаманъ кошовый гукнути зъ арматы, абы почули всѣ, що были поза Сѣчею — по рѣчкахъ, гаяхъ, островахъ и щобы сходили ся до Сѣчи; потôмъ казавъ довбушеви забубнити. Довбушь приносивъ бубенъ на майданъ серед Сѣчи передъ церковю и забубнивъ три разы. Осаулъ выносивъ зъ церкви хоругвь и ставивъ еи коло бубна. Козаки, почувши бубенъ, сходили ся на майданъ. Коли довбушь по третый разъ забубнивъ, выходивъ кошовый изъ своєю булавою, судія зъ вôйсковою печаткою, писарь зъ каламаремъ. Довбушь бубнивъ имъ на поклôнъ. Станувши посередъ громады, знимала старшина шапки и кланяла ся козацтву на всѣ чотыры стороны. Потôмъ заговоривъ кошовый до цѣлои громады: А що, панове молодцѣ и товариство! Нынѣ у нась новый рôкъ. Треба намъ по старому звычаю роздѣлити мѣжь вôйско рѣки и луги! На то всѣ крикнули: Добре, батьку — такъ и треба! И козаки жеребомъ дѣлили помѣжь себе рѣки и луги и котрому куреневи припавъ ся якій пай, той мусѣвъ зъ него цѣлый рôкъ живити ся и одѣвати. По роздѣлѣ питавъ ся звычайно кошовый дальше: панове молодцѣ, чи не будете сего року, по старому звычаю, нову старшину выбирати? Коли старшина была по волѣ козакамъ, то всѣ кричали: Вы батьки и паны нашй добрй, вамъ надъ нами панувати! Тогды кошовый и вся старшина покланяла ся козакамъ и вôдходила до своихъ куренѣвъ. Колижь хотѣли кошового або другого кого зъ уряду скинути, говорили до кошового, абы зложивъ свою булаву; тогды той складавъ булаву на шапку, дякувавъ козакамъ за дотеперѣшный послухъ и вôдходивъ до свого куреня якъ простый козакъ. Такъ само судія, писарь и осаулъ, коли ихъ скинули, складали свои вôдзнаки.

При выборѣ новои старшины бувавъ звычайно великій гамôръ и заколотъ помѣжь пôдхмелеными и сварливыми козаками. Одна сторона хотѣла старшину мати зъ того куреня, друга зъ иньшого. Коли кого выбрали, а выбраного не було на радѣ, тогды ишло по него 10 або й бôльше пôдвеселеных молодцѣвъ и просили его, абы принявъ выбôръ. Якъ вôнъ вôдмовлявъ ся, хватали его однй за руки, другй пхали зъ заду и провадили мѣжь козакôвъ выкрикуючи: Иди, сякій-такій сыну! Тамъ тебе треба, ты нашъ батько, будешь пановати надъ нами. По козацкому звычаю повиненъ бувъ выбраный двѣчи не приняти выбору; ажъ за третымъ разомъ мусѣвъ вже покорити ся волѣ товариства. Тогды ему передавали вôдзнаки, довбушь ударявъ въ бубенъ, а козаки стали выбраному старшинѣ сыпати землю на голову, абы не гордивъ ся.

Крôмъ тои рады была ще друга въ мѣсяци вересни, а трета на Великдень.

Але окрôмъ тыхъ установленыхъ часôвъ скликувано рады, коли тôлько козакамъ захотѣло ся и зъ якои будь причины. Козаки змовляли ся насампередъ потайно, и якъ 10 куренѣвъ згодило ся на раду, выносили бубенъ на майданъ и почипали на нѣмъ тарабанити якими будь патиками. Тогды выходивъ идъ нимъ довбушь и питавъ ся на що скликують раду. На то ему козаки вôдповѣдали: Бий лишь, вражій сыну, не пытай ся! бий лишь! Довбушь тогды мусѣвъ бубнити, козаки збирали ся на майданъ а незабавки выходила до нихъ старшина. Кошовый пытавъ ся: Панове молодцѣ! зъ-за чого у нас сегодня рада склакана? Коли козаки хотѣли скинути кошового зъ уряду, вôдповѣдали ему: Ты, батьку, зложи булаву; бось намъ не сподобенъ. И выговорювали ему вѣе провины, якй на него знали. Якъ хотѣли скинути судію, писаря або осаула, то говорили: Доста вже панують вражй сыны; уже наѣли ся вôйскового хлѣба. Пôсля того старшина мусѣла уступити, а козаки выбирали нову. Звычайно сварили ся при тôмъ зазвято, нерѣдко приходило мѣжь ними до бійки, поки врештѣ згодили ся на одну старшину.

Оттакъ мы бачимо на Сѣчи верховодила не воля одиницѣ, але воля цѣлои громады. Правда, козаки обовязанй были слухати старшины, особливо въ часѣ походôвъ, коли кошовый стававъ безглядным паномъ житя и смерти козакôвъ. Все-жь таки походивъ вôнъ зъ выбору и коли стававъ нелюбымъ товариству, его скидали а выбирали иньшого. Мало се свои добрй стороны, але мало також богато злыхъ.

Огонь.

Що дѣе ся, коли свѣчка палить ся?

Стеарина, якъ також гнôтъ свѣчки, поволи зменшають ся, а по-якôмсь часѣ цѣлковито зникають. Що стало ся зъ стеариною; чи лише зникла, чи загинула? На скôлько очима переконати ся можемо, она въ самôй рѣчи зникла; але пароходъ, що плыве по морю, також зникае зъ нашихъ очей, а однакъ каждый знае, що вôнъ не загинувъ, що десь находить ся, хотяй око наше його не бачить. Кусникъ цукру, якій вы вкинули до гербаты або кавы, також зникае, а однакъ добре знаете, що вôнъ не згинувъ, бо осолодивъ вашу гербату або каву.

Зъ того показуе ся, що не такъ дуже можемо вѣрити нашимъ очамъ, що стеарины нашои свѣчки де инде належить шукати. Мусимо зъ нашимъ питанемъ удати ся до природы, а всегда переконаемо ся, що кôлько разôвъ наше пытане якъ слѣдъ поставимо, все найдемо ясну вôдповѣдь. Мусимо взяти си до досвѣду, а коли его добре переведемо, то одержимо потрѣбне пояснене.

Досвѣдъ 1-ій: Запалѣмъ нашу свѣчку въ чистôй бутельцѣ зъ вузкою шийкою. По кôлькохъ минутахъ горѣня побачимо, що полумѣнь ѣе стае ся що разъ меньша, а по якимсь часѣ цѣлкомъ гасне. Запамятаймо собѣ передовсѣмъ той фактъ, а опôсля шукаймо причины, длячого свѣчка въ бутельцѣ загасла. Въ тôй цѣли переконаймо ся, чи воздухъ въ бутельцѣ ще той самый, якій бувъ передъ горѣнемъ свѣчки. Але якъ переконати ся? Наллѣмъ напередъ троха очищенои воды вапняной до бутельки, въ котрôй свѣчка не палила ся, а опôсля до бутельки, въ котрôй палила ся свѣчка. Рôжниця мѣжь водою въ однôй бутельцѣ а водою въ другôй бутельцѣ впадае въ очи. Бо въ першôй вапняна вода не перестае бути чистою, а противно въ другôй де палила ся свѣчка, дôстае краску молока. Зъ того заключаемо, що въ наслѣдокъ горѣня свѣчки воздухъ въ бутельцѣ пôдлягъ змѣнѣ. Молочна закраска воды походить вôдъ крейды, а крейда е полученемъ вапна и вуглянoго квасу. Угляный квас цѣлкомъ такъ само якъ воздухъ, е невидимымъ ґазомъ, а пôдъ его вплывомъ вапняна вода здаеть ся молочною и въ нѣмъ запалена свѣчка гасне.

Часть стеарины при спаленю свѣчки перемѣнила ся въ квасъ угляный; неспаленый вуголь въ стеаринѣ можна бачити въ видѣ дыму або сажѣ. Коли скоро притиснемо кавалокъ бѣлого паперу до полумѣни то побачимо, що на паперѣ повстане чорна пляма, утворена зъ сажѣ або вугля.

Крôмъ угляного квасу творить ся ще иньше тѣло, а именно вода. Може вамъ буде дивно, що вода повстае зъ полумѣни, але просте досвѣдчене переконае васъ, о правдѣ нашихъ слôвъ. Коли вода выходить зъ полумѣни, то находить ся въ станѣ горячои пары, якои не можете бачити; то, що добувае ся зъ горячого кôтла и що вы звычайно парою называете, не е парою, але дрôбными крапельками воды. Коли бы вы мали шкляный котелъ и заглянули до его середины, то не видѣли бы нѣчого бôльше вôдъ кипячои воды, бо пара водна е такимъ самымъ невидимымъ ґазомъ, якъ квасъ вугляный або воздухъ.

Досвѣдъ 2-ій: Щобы переконати ся, чи горѣюча свѣчка вытворюе пару водну, досить буде тримати надъ нею широку шклянку о стѣнахъ сухихъ и холодныхъ. При тôмъ досвѣдѣ переконаете ся, що шклянка притьмить ся, а приглядаючи ся ѣй близше, побачите, що на еѣ внутрѣшныхъ стѣнахъ осѣли дрôбнй кропельки воды. Коли досвѣдъ такъ урядите, абы шклянка черезъ довшій часъ тримана была надъ свѣчкою и стѣны еѣ были все холодными, то зъ свѣчки мати мете цѣлу чарку воды, яка нѣчимъ не рôжнить ся вôдъ чистои и доброи воды, хиба тымъ, що чути еи саджею.

Погляньмо теперь, чого навчила нас горѣюча свѣчка. Мы хотѣли знати, що дѣе ся, коли свѣчка палить ся — и переконали ся:

1) Що свѣчка, яка палить ся въ бутельцѣ, по короткôмъ часѣ гасне;

2) Що черезъ спалене свѣчки въ бутельцѣ творить ся ґазъ безбарвный и невидимый, котрый называемо угляныамъ квасомъ;

3) Що квасъ угляный походить зъ угля, якій мѣстить ся въ стеаринѣ;

4) Що при паленю свѣчки творить ся також и вода.

Тымъ способомъ мы навчили ся, що стеарина свѣчки не знищила ся анѣ не загинула, але що змѣнила лише свôй видъ, що перемѣнила ся въ угляный квасъ и воду. Такій рôдъ змѣны, що вôдбувае ся въ тѣлахъ пôдчасъ горѣня, называемо змѣною химічною. (Зъ „Поступу“).

Листъ изъ Старого краю

Про москвофілôвъ

Я згадую въ моихъ листахъ лишь рѣдко коли, бо тй люде нѣчого пожиточного не роблять, лише шкодять роботѣ другихъ. Тутъ зазначу, що въ послѣдныхъ часахъ вони закупили вô Львовѣ каменицю на дôмъ „Общества им. Михаѣла Качковского“, що имъ впрочѣмъ не прийшло трудно, бо маючи въ рукахъ такй двѣ богатй институціи, якъ „Народный Дôмъ“ и „Ставропигійскій Институтъ“, мають грошей подостаткомъ.

Вôдъ часу выбуху россійсько-японьскои вôйны въ москвофільськихъ ґазетахъ тôльки й писанины, що про вôйну, а коли-бъ Япанцямъ дѣйсно все те стало ся, про що повѣдомляють за каждый разъ москвофільськй ґазеты, то россійскій царь бувъ, бы вже давно паномъ японьскои землѣ. Найбôльше лютять ся москвофільськй ґазеты на тыхъ, що бажають побѣды „поганамъ“ Японцямъ надъ „христіянами“-Москалями. Забувають додати, що Москалѣ зовсѣмъ не ведуть вôйны задля ширеня христіянскои вѣры въ Япанѣ, тôльки для матеріяльныхъ користей. Та хочь сего погляду москвофільськихъ ґазетъ, якй дуже пахне середными вѣками, нѣхто зъ просвѣченыхъ людей не може брати поважно, то темнй хлопы лапають ся на се и навѣть складають спѣванки на честь россійского вôйска, якй друкуе „Русское Слово“. Абы-жь показати россійскому правительству, якй то вони „русскіе“ патріоты, розписали москвофілы у своихъ ґазетахъ складки на пораненыхъ россійскихъ воякôвъ. У насъ люде пухнуть зъ голоду и нидѣють въ темнотѣ, а тй панове вымахують грошѣ на россійськихъ воякôвъ! То царь уже такъ збѣднѣвъ.

Минувшого року уѣдали москвофільськй ґазеты прямо сказано на всѣ руськй школы, а мѣжь тыми также на дѣвочій институтъ въ Перемишли. Дирекція института запôзвала редакцію „Галичанина“ до суду, але передъ судомъ москвофільскій редакторъ стративъ усю вôдвагу и вôдкликавъ усе, що нахрехавъ, а въ додатку дôставъ ще 100 коронъ кары. Але чорнôй душѣ нѣчо не поможе. Но розправѣ тôй самый редакторъ-брехунъ написавъ въ „Галичанинѣ“, що не перевѣдъ доказу правды тому, бо не хотѣвъ шкодити институтови...

Вся політична акція москвофілôвъ пôдъ ту хвилю полягае въ тôмъ, абы при надходячихъ доповняючихъ выборахъ до сойму пôдставити ногу Барвѣнському, противъ котрого высунули кандидатуру о. Ефиновича и агітують за нимъ; а може и ще кому хотять пôдставити ногу...

Науковe Тов. имени Шевченка вôдбуло недавно надзвычайнй зборы въ справѣ змѣны статута. Отся справа вже давно дискутуеть ся въ товариствѣ. На зборахъ вôдкинено далеко идучій проектъ статутовои комісіи, а принято проектъ д-ра Франка, якій вводить лишь невеличкй змѣны супротивъ дотеперѣшного статута.

„Товариство прихильникôвъ украинськои літератури, науки и штуки“ заложено за ініціятивою проф. Грушевского у Львовѣ въ 90-тй роковины народинъ Шевченка. На зборахъ членôвъ основателѣвъ дня 28. лютого с. р. выбрано головою проф. Грушевского, заступникомъ головы д-ра Франка, а секретаремъ артиста-маляря Труша. Товариство се оріґінальне тымъ, що коли у всѣхъ иньшихъ товариствахъ члены выбирають выдѣлъ, то въ нѣмъ выдѣлъ выбирае членôвъ.

Двѣ церковнй ґазеты появили ся въ найновѣйшôмъ часѣ въ руськôй пресѣ: „Католицкій Всхід“, науковый орґанъ, выдаваный рускими студентами теольоґіѣ, и „Нива“, ґазета церковно-суспôльна. Вѣщують вони, особливо ся друга, що зближаемо ся що-разъ швидче до вытвореня національно клерикальнои партіи.

Руськй учителѣ въ Галичинѣ зачинають також рушати ся и теперь дискутують про потребу опозиційнои ґазеты для обороны ихъ становыхъ и національныхъ интересôвъ. Така ґазета истнуе вже на Буковинѣ; есть нею „Промінь“ въ Вашкôвцяхъ, якій и галицкй учителѣ починають уважати своимъ орґаномъ, абы не роздроблювати силъ руского учительства.

Зъ переслѣдувань,

якихъ галицке правительство не щадить Русинамъ нѣколи, найзамѣтнѣйшй теперь переслѣдуваня „Сѣчей“, товариствъ ґімнастично-пожарничихъ, якй найгарнѣйше розвинули ся на Покутю. Кôлька „Сѣчей“ уже розвязано, деякимъ заказано носити топôрцѣ, вôдбувати вправы, а сими днями косôвскій староста заказавъ носити ленты зъ написомъ „Сѣчь“. У самого орґанізатора „Сѣчей“, адвоката дра Трильовського въ Коломыѣ, переведено домашну ревізію, пошукуючи за „небезпечными“ книжками та иньшими рѣчами.

Зъ політики

замѣтне те, що нинѣ австрійскій парляментъ зôйшовъ ся знов, абы товчи въ ступѣ воду, а доповняючй выборы до галицкого сойму въ 10 повѣтахъ, въ котрыхъ мандаты опорожнили ся въ наслѣдокъ сецесіи руськихъ пословъ, розписанй на 14. червня с. р.

19. Цвѣтня, 1903. М. Л.

ДОПИСИ.

Зъ Олифанту, Па.

Тй люде, котрй не хотять належати до нашои церкви мали тутъ мітинґъ у галѣ 1-го Мая о 2-ой пополудни. Однй хотѣли годити ся, але выступивъ П. Мач. и говорить: „вы вшиткы дурнѣ! Будете належати до поляковъ? Я вамъ повѣмъ шаткымъ: мы собѣ выставме церковъ православну, жебы навежава пôдъ Москаля.“ Коли вôнъ тое сказавъ, то дуже ся всѣ погнѣвали и ставъ П. К. и говорить: „а кельо васъ ту москалей есть?“ Потôмъ встае Я. См. и летить до К. до битки и грозить ему попередъ его очи. Чи то не ганьба? М. К. такъ само мавъ бесѣду. Говорить: „Слухайте шиткы, мы можеме быти москалями и належати до москалѣвъ.“ Чи то не дурный чоловѣкъ?

Поєднали они собѣ господина Гальчака, щобы дѣти научавъ, щобы дѣти не були такими дурными якъ они. Але господинъ Гальчакъ учить оденъ мѣсяць и такъ дальше, але видить, що ему нѣхто не платить то дѣтямъ такъ сказавъ: „повѣджте кожде свому татови, щобы ся посходили, щобы менѣ хочь що то заплатили“. Дѣти приходять до хаты и говорять: „тату, намъ учитель казали, щобысьте ся въ недѣлю зôйшли. Учитель казали, що они задармо не можуть учити“. А отець говорить: „о, коли такъ, то не ходъ менѣ тамъ веце, коли вôнъ жадае заплату“. А дитина говорить: „няню, я бы ся хотѣвъ научити, жебымъ не бувъ такъ якъ вы, бо вы не познате анѣ нумеро; анѣ не познате на годинѣ, же кельо годинъ“. А отець обзывае ся: “Ано, дармо; хоцъ незнаю и такъ на свѣтѣ жию та и ты будешь“. Кождый си подумайте, же що то за дурный народъ — не стоить о себе анѣ о свои дѣти. Коли започали школу, то було дѣтей до 50 а теперь находить ся коло 12... Якъ то гардѣ и шумнѣ, коли такъ до горы росне! Чоловѣкъ бы мôгъ прийти до богатства зъ такимъ порядкомъ... Така рѣчь дуже бридко выглядае. Досыть ихъ мало есть и то межи ними нема згоды. Якъ другй можуть годити ся зъ ними, коли они самй межи собою не годнй ся погодити?

А. С.

Зъ рускои кольонии въ Канадѣ.

Тутъ люде забрали фармы и замешкали найдальвôдъ шѣсть лѣтъ. До недавна ще тутъ було приемне и веселе жите, бо хоть люде були збиранй а однако такъ собѣ жили якъ рôднй братя. Якъ прійшовъ оденъ до другого, то не могли ся нарозказовати оденъ другому яка го тамъ бѣда въ старôмъ краю, якій недостатокъ, якй всѣлякй драчѣ, яка тамъ неволя. Хто вже хотѣвъ то деръ бѣдного селянина и паны и жиды и попы — нѣхто не пожаловавъ. Отакъ собѣ нашй люде росказовали. Тай неоденъ тяжко зôтхнувъ а неоденъ и заплакавъ, тай всѣ Богу дякували, що дôстали ся до Канады, до вôльнои землѣ. И такъ два-три роки немогли ся натѣшити люде тою вôльностею ажь доки имъ той шумъ зъ головы не выйшовъ, доки ихъ той страхъ галилейскій не покинувъ. Бо неоденъ якъ заглянувъ жандарма, що иде дорогою то на нему всьо тѣло ся трясло, бо все сподѣвавъ ся, що жандармъ знайде въ него якійсь непорядокъ. А ще гôрше якъ заглянувъ якого панка, що ґудзикъ мае коло шапки, то вже й душа въ нему завмерла, бо думае собѣ, ще вже й жѣнку и дѣти забере за податокъ. А теперь въ Канадѣ мы того невидимо, маемъ правдиву свободу и маемъ рôвне право такъ якъ и другй народы.

Отже до чого нашй люде беруть ся. Въ самый передъ будують церкви; но то добре. Менѣ ся здае, що школа ще борше повинна бути, бо якъ ся въ школѣ ненавчить то й въ церквѣ ничь не вмѣе, але коли нашй люде вже такъ звыкли, то най такъ буде, бо нашй люде хоть темнй, але за те любять ся величати хоть бы й не було чимъ. Такъ й ту дѣе ся. Побудовали церковь и кождый хотѣвъ бы бути старшимъ й хотѣвъ бы ся повеличати, що вôнъ щось значить. Алежь однакъ всѣ не можуть бути старшими при церкви. Хотѣли бы бути може якй самй богатшй, алежь люде выбрали пять комітетôвъ богатшихъ й бѣднѣйшихъ. Оденъ зъ нихъ, якъ кажуть его краяне, то бувъ пошивайко и тôлько зъ того живъ, що людямъ хаты пошивавъ, а ту його выбрали комітетомъ до церкви. Тожь вôнъ бѣдняга не мало мавъ радости зъ того, навить не жалувавъ пару доларôвъ офѣровати на ту радôсть а пустивъ въ ґазету до старого краю, що вôнъ въ Канадѣ церковнымъ комітетомъ. А оденъ знову якъ зôставъ комітетомъ то ажь ся збрыдивъ своеи рôдной мовы. Впередъ его дѣти кликали: дедю и неню, а якъ зôставъ комітетомъ то казавъ дѣтямъ кликати татуню и мамуню. Але якъ то люде приповѣдають не дай Боже зъ Ивана пана. Але то й правда. Тыхъ два комітеты якъ побули рôкъ-два, такъ вони обидва хотѣли вже цѣлу громаду за нôсъ водити. Бо то оденъ мудрый чоловѣкъ и письменный, вôнъ читае и папѣрову книжку .... а другій хоть не вмѣе читати то его жѣнка вмѣе богато языкомъ молоти. Тай справдѣ якъ бувало прийде до церкви, то що мае ся Богу помолити, то вона й другимъ жѣнкамъ недала ся помолити; хоть то не можна нѣкого судити, але то правда. А хоть тамъ були выбранй старшй сестрицѣ, то вона бодай побѣжить борше и свѣчки роздае жѣнкамъ и то зъ такою поквапностію бѣгала ажь доки всього свѣтла не поломала. Ажь потôмъ жѣнки не допустили еѣ бôльше до того. Ту знову священикъ каже, абы въ церквѣ були тихо якъ ся править служба Божа, а еѣ то ся не сподобало й вже неходить до церкви. На Богоявленіе тй два комітеты зôбрали грошѣ зъ таци, що тамъ люде скинули, було около пять доларôвъ, хоть вони не мали права, тыхъ грошей брати, бо е касіеръ, але они тримали тй грошѣ въ себе ажь якъ було вѣче въ Вініпеґу. То тамъ посилали делеґатôвъ и люде не выбрали за делеґата жадного зъ тихъ комітетовыхъ, але иншого чоловѣка. Оденъ комітетовый мавъ ѣхати до Вініпеґу за своимъ интересомъ, але шкода свои грошѣ дати на колею, тожь порадили ся оба комітетовй и оденъ выбравъ другого за другого делеґата. Каже: такъ ся добре штука вдасть, поѣдешь за церковнй грошѣ. И приѣхавъ сей делеґатъ зъ Вініпеґу такій веселый ажь ся его жѣнка тѣшить, що такъ ся вдало. И вôнъ прийшовъ до церкви, та росказуе якъ тамъ було на вѣчу, якъ заложили консисторію, що то буде дуже добре для насъ, не буде зъ насъ нѣхто шкôры деръ. Ну и всѣ люде сказали, що такъ добре для насъ... И може бы було добре кобы не були казали комітетовому вôддати церковнй грошѣ. Бо коли зôйшла ся громада тай всѣ кажуть, же мы непосылали тебе до Вініпеґу и грошей тобѣ не дамо, а якъ тебе посылавъ другій то най тобѣ заплатить, тогды нашй два комітеты поспускали носы тай кажуть: чекайте, мы вамъ теперь, лѣпшои штуки покажемо.

Тогды оденъ зъ нихъ кинувъ ся якъ Юда искаріотскій до архіереѣвъ жидôвскихъ и до фарисеѣвъ, абы продавъ Исуса, такъ вôнъ пôшовъ помѣжь давныхъ хрунѣвъ, та помѣжь Поляковъ и зачавъ байки плести. Тай деякй пристали до него, божь то вôнъ и письменный, псволи то навѣть и ґазету прочитае. А якъ ся вказавъ межи Поляки, то мало що его на польского короля не выбрали. Але декотрй твердй Поляки то не хотѣли зовсѣмъ повѣрити, бо кажуть „kiedy on chce Rusinów zdradzić, to on i nas może zdradzić“, — тôлько такъ его досить величали а вôнъ имъ обѣцявъ зробити зъ церкви kościół. И справдѣ одной недѣлѣ настягавъ Поляковъ зъ пôвъ баталіона и щось пару таких Русинôвъ, котрй самй не знають, що вони е, бо то самй дворакы, фѣрманы, атаманы, побережники и т. и., слôвомъ такй, що вони нѣколи не були въ церквѣ. И тутъ вони зôйшли ся до церкви и хотѣли руского священика зъ церкви вывести, а польского кулявого завести. Та чогось не могли ся вôдважити. А коли скôнчило ся набоженьство, всѣ поросходили ся до дому, тогды оденъ комітетъ зъ Поляками прибивъ колодку до дверей церковныхъ, але мы тоѣ колодки не видѣли якъ прибивъ и коли хто вôдорвавъ. Комітетъ далѣ немавъ спокою въ своѣй головѣ, бѣгавъ якъ день такъ нôчь по своихъ приятеляхъ и радивъ ся зъ ними якъ бы тоту церкву вôддати Французамъ, и такъ ся порадили, що мусять привести зъ Вініпеґу одного Єзуита. И выслали того комітета до Вініпеґу, та приѣхавъ оденъ Єзуитъ зъ Вініпеґу що называвъ ся Гуръ чи Гура, але вôнъ собѣ змѣнивъ имя на Кшижановскій. Той наплѣвъ имъ досить байокъ.

Навѣть позволявъ имъ розводити ся якъ въ сопружествѣ есть такъ, що одно хоче належати пôдъ французского біскупа а друге не хоче. Той Гуръ казавъ тутъ до одной жѣнки: коли твôй чоловѣкъ не хоче до мене прийти, то ты можешь ся зъ нимъ розвести а можешь зъ другимъ взяти шлюбъ. Теперь мудрй люде можуть порозумѣти, якій то премудрый Єзуитъ. Далобъ ся богато говорити о нѣмъ. Дававъ такожь шлюбы тымъ, що на Богоявлене брали въ о. Яремы, але той Крижановскій чи тамъ... Гуръ побачивъ, що ту суть люде темнй та легко дадуть ся обдурити, то зачавъ зъ себе вдавати великого угодника Божого такъ само якъ Лисъ Микита вдававъ передъ курмы великого побожника и курячого приятеля ажь доки ихъ не поѣвъ! Той угодникъ каже, то неважный бувъ шлюбъ отже я вамъ поправлю, але дайте менѣ по 6 доларôвъ. А то було пятого тыжня въ пôстъ. Тотй молодй сопруги питали ся, чи треба вѣнкôвъ. А вôнъ каже: не треба нѣчого, бо то ся дасть мягкій шлюбъ. Такъ само дѣти перекрещувавъ, бо каже: якъ я тыхъ дѣтей не перекрещу, то тй дѣти не будуть мали ангела при собѣ. То видно, що вôнъ ангелôвъ дѣтямъ роздае. А якъ сповѣдавъ, то чоловѣкъ або жѣнка клякае ему за плечима а вôнъ на вôдлѣвъ рукою крестить якъ бы злого вôдъ себе вôдганявъ. А службу Божу якъ зачавъ и скôнчивъ, то кадильницѣ въ рукахъ не мавъ, каже, то непотрѣбно. Отакй то теперь угодники Божй и такй чудотворцѣ. Иде, людей туманить та грошѣ збирае и затягае пôдъ Француза, абы давали ще й десятину. Кулявый самъ похваливъ ся передъ одныммъ Нѣмцемъ, що закимъ що буде, то теперь будуть платили по 10 доларôвъ вôдъ фармы Поляки и Русины. И то казавъ, що мусять платити. А теперь, абы не дуже людей страхати, то до людей каже, що ино по пять доларôвъ будуть платили. Отакй то баламуты! Тай крестомъ ся заступають та людямъ говорять, що вони наслѣдники апостольскй. Но пожаль ся Боже! Далеко вони зблудили зъ тои дороги. Апостолы учили такъ якъ Исусъ Христосъ: любити ближнього, а вони теперь мало що не обертають те слово, любити ближнього, на лупити ближнього, бо й самй такъ роблять. Отже, дорогй братя, дивѣть ся, хто вамъ приятель а хто ворогъ. Не пріймайте такихъ вовкôвъ въ овечихъ шкôрахъ, бо вони не дбають о вашй душѣ а но о своѣ кишенѣ, а на васъ хотять ярмо заложити, ще гôрше якъ було въ старôмъ краю. Имъ дуже жаль, що мы тутъ свобôднй, отже вони старають ся всѣми способами, абы насъ взяти въ свои руки. Не даймо ся братя, бо мы тутъ на волѣ а якъ мы затягнемъ ярмо на себе, то нашй дѣти будуть насъ проклинати. Памятаете ще добре яка то була неволя въ старôмъ краю, про яку вы розказовали оденъ другому. А теперь знову хочете самй собѣ ярмо заложити? Берѣть ся радше до просвѣты, читайте „Свободу“ и „Канадийского Фармера“, то пôзнаете хто вамъ добра зичить а хто васъ хоче въ темнотѣ всегда тримати.

Бо тотй нашй вороги не кажуть намъ тыхъ ґазетъ читати, бо вони хотять, абы мы були завше такй темнй та щобы могли насъ борше въ ярмо запрачи. А я кажу, що вже пора намъ братя бôльмо зъ очей зсунути та подивити ся на свѣтъ Божій чистими очима, та пôзнати правду, та не дати себе обдирати тымъ езуитамъ, та не дати ся леда якимъ величайкамъ за нôсъ водити, бо зъ такихъ що хотять бути дуже величнй то есть найбôльшй зрадники. Отже не допустѣть такихъ зрадникôвъ та фарисеѣвъ нѣ до чого, то все вамъ буде добре выходило, бо такй лицемѣры и облудники та перевертнѣ завше сѣють незгоду межи добрыми людьми, такъ якъ у насъ дѣе ся зъ тыми лицемѣрами, та перевертнями. Гонять по межи людей та брешуть якъ можуть. Кажуть: тажь то Поляки а Русины то всьо одно. И збаламутилося кôлькохъ Русинôвъ, тыхъ двораковъ. Якъ приѣхавъ Кулявый святити пасхи Полякамъ — а нашй перевертнѣ далѣ собѣ пасхи святити вразъ зъ Поляками хоть то була руска Цвѣтна недѣля. Теперь еслибъ хотѣли чакати до рускихъ святъ зъ тымъ свяченымъ, то не можуть, бо пасха зачерствѣе, яйця засмердять ся, въ мясѣ хробы ся замножать, та нема якъ чекати до рускихъ, але вже зъ Поляками зачинають святкувати... Отъ до чого нашй Русины беруть ся! Забули якъ то давно мучили Поляки Русинôвъ всѣлякими способами, хотѣли ихъ перевести на польске. Та твердй були нашй попередники, не дали ся перевести на польске, а теперь е такй, що самй зрѣкають ся своеи дорогои рускои вѣры. Встыдайте ся люде! Тажь цѣлый свѣтъ буде ся зъ васъ смѣяти, що вы свое покидаете.

П. Бидрѣй.

РЕДАКЦІЯ „СЛОВА“ розôслала першу книжочку многимъ людямъ на показъ въ той цѣли, щобъ тй запренумеровали собѣ книжочки а якъ нѣ то, щобъ вôдослали ихъ назадъ. Другу книжочку вышле ся тôлько тымъ, котрй заслали грошѣ.

Треба знати, що накладъ „Слова“ коштуе немало грошей тожь годѣ намъ высылати кому книжочки даромъ а ще до того оплачувати почту. Рôчна предплата на книжочки $1.50 дуже низька, а, щобъ мы могли выйти на своимъ, треба що найменше 500 предплатникôвъ. Хто ще не записавъ собѣ книжочокъ най засылае грошѣ до: Rev. St. Makar, Mt. Carmel, Pa. За $1.50 дôстане що мѣсяця одну красну, поучаючу книжочку.

„SVOBODA“
(LIBERTY)
The Ruthenian (Little Russian) Weekly published every Thursday at 209–211 Linden Str., Scranton, Pa.

JNO. J. ARDAN,
Publisher and Editor.

Terms: Two dollars a year.

Established 1893

Advertising rates furnished on application.

Entered as second-class matter July 16, 1903 at the post office at Scranton, Pa. under the Act of Congress of March 3, 1879.

„Свобода“

часопись для руского народа въ Америцѣ и орґанъ „Р. Н. Союза“, выходить що тыждня въ Четверъ и коштує:

Въ Америцѣ на рôкъ $2.00
До старого краю на рôкъ $2.00
Въ Америцѣ на нôвъ року $1.00
До старого краю на нôвъ року ... $1.00

Оплачувати ґазету треба всегда зъ горы (напередъ).

Грошѣ треба посылати въ реджѣстрованôмъ листѣ, або черезъ експресовый, або почтовый money order (мони ордеръ). Money order, то є карточку, котру дôстанете вôдъ почтаря або аґента на експресовôмъ офисѣ, пôшлѣть намъ, бо безъ того мы не годни грошей дôстати.

Адресъ:
„SVOBODA“
Box 353,
SCRANTON, PA.

Новый телефонъ Нумеръ 787

Безъименныхъ дописей не принимаемо.

Хто хоче, щобы те, що напише, было друковане въ „Свободѣ“ въ Четверь, мусить прислати рукопись до Скрентонъ найдальше въ Пятницю вечеръ.

Хто хоче, щобы его адресъ змѣнити мусить подати намъ, кромѣ нового, также свôй старый адресъ.

Оголошене.

Вôдъ Головн. Уряду „Р. Н. Союза“.

Сегорôчна Головна Конвенція „Р. Н. Союза“ вôдбуде ся на дняхъ 30 и 31 мая, 1 и 2 юнія.

На тôй конвенціи будемо святковати память заложеня „Союза“.

Ювилей будемо обходити торжественнымъ богослуженемъ въ церквѣ, посвяченемъ прапора и фаны Союза, великимъ концертомъ и походомъ по мѣстѣ Шамокинъ.

Въ парадѣ возьмуть участь всѣ шамокиньскѝ рускѝ братства, словеньскѝ, польскѝ, американьскѝ, зарядъ мѣста Шамокинъ, Grand Army, фэрмены, поліція и т. д.

До тои паради запросилисьмо нашѝ рускѝ братства зъ Mt. Carmel, Centralia, Shenandoah, St. Clair, Minersville, Hazleton, Lansford, Mahanoy Plane, McAdoo.

Просимо Васъ, братя любѝ, конче прибути и звеличити свято нашои орґанізаціи.

Парада по мѣстѣ вôдбуде ся въ перший день конвенціи 30. Мая, въ американьске свято.

Кождый делеґатъ и всѣ запрошенѝ братства мають явити ся точно о г. 8 рано коло рускои церкви.

Комітетъ запросивъ зъ старого краю спѣвака-артиста до участи въ концертѣ, щобы чудовою рускои пѣснею загрѣвъ и заохотивъ насъ до щирои а не сварливои працѣ надъ розвоемъ и поступомъ руского народу въ Америцѣ.

Головный Урядъ Р. Н. С.
М. Стефановичь, предсѣд.,
С. Ядловскій секретарь,
А. Шаршонь, касієръ.

Замѣтки.

Беруть ся на способы.

Въ Галичинѣ выходить греко-католицка тыжднева часопись для народа п. з. »Посланникъ«. Яку духову поживу дае сей тыждневникъ своимъ читателямъ видно хочь бы зъ тои новинки надрукованои у еѣ 6. числѣ за 1904 рôкъ:

„Беруть ся на способы. Въ Америцѣ протестантскѝ пасторы т. є. лютерскѝ священники мають много зборôвъ, якъ то они называють церкви, та на проповѣди ихъ не хочуть люде ходити. Щобы заохотити невѣрныхъ — вѣрныхъ, пасторѣ выдумують рôжнѝ для нихъ нагороды. И такъ оденъ зъ нихъ, кождому кто иде на его проповѣдь, дае вôльный білетъ на ѣзду роверомъ, другій утримуе школу танцѣвъ, и по проповѣди дае вôльнѝ білеты до неи. Знова иншій запрошуе якусь нарвану женьщину, а тота мѣсто пропсвѣди плете небилицѣ — а люде дивлять ся на „комедію“. Газеты радять пасторамъ, щобы кождому, кто приходить на ихъ науку, давали кватирку горѣвки, а будуть мали пияковъ зъ цѣлои окресности. Пасторы роблять се для того, що кождый: кто приходить до церкви, платить досыть высокій вступъ за крѣсло, а доходъ той иде до кишенѣ промысловыхъ пасторôвъ. Соромъ тай тôлько!“

Чи »Посланникъ« думае, що брехнями утвердить своихъ читателѣвъ въ католицизмѣ? Кажемо брехнями, бо примѣромъ „протестантскій“ не значить те саме що „лютерскій“. Неправдою є также будьтобы пасторы давали своимъ парохіянамъ нагороды за се, що ходять до церкви, або запрошували „нарванѝ женщины“ до своихъ церковь. Намъ нѣколи не приходилось чути, щобы часописи радили пасторамъ, кождому хто прийде до церкви давати горѣвку; рôвножь неправдою есть будьтобы „оплата за вступъ до церкви“ ишла до кишень пасторôвъ. Для кождого хто жие въ Америцѣ все те рѣчи такъ яснѝ, що доказувати ихъ нема потребы. Та »Посланникъ«, котрый въ сей спосôбъ хотѣвъ понизити американьскихъ протестантôвъ повиненъ бы знати, що морально американьскѝ протестанты стоять высше вôдъ тутешныхъ католикôвъ. По тутешныхъ криміналахъ е бôльше католикôвъ якъ протестантôвъ а и піяковъ мѣжь католиками є бôльше якъ мѣжь протестантами. Що горше навить деякѝ католицкѝ попы самѝ удержують корчмы; такъ примѣромъ робить оденъ тутешный греко-католицкій пôпъ, дописуватель »Посланника«.

Зъ сего ясно хто тутъ бере ся на способы, чи протестантскѝ пасторы, чи католицкій „Посланникъ“, котрый брехнями хоче понизити другихъ въ очахъ несвѣдомого народа.

„Русскіи“ идіоты кидають „Свободу“ въ кôшь.

Мы вже писали що се за люде, котрѝ гнѣвають ся на „Свободу“. Пôсля довгои перервы нюйорскôй казетѣ удалось знову зловити на полову одного русского идіота чи тамъ патріота, котрый не хоче „Свободы“ читати. Сумнѣваемо ся чи той „патріотъ“ самъ писавъ, бо вôнъ мабуть не умѣе писати нѣ по русски нѣ по руски. Але менче зъ тымъ; баба зъ воза конямъ легче. Чимъ скорше вôддѣлить ся полова вôдъ зерна тимъ лѣпше. Чимъ скорше вôддѣлить ся решітка москвофулôвъ тайныхъ або явныхъ вôдъ щирыхъ Русинôвъ тимъ лѣпше для загально рускои справы.

Кандидатъ до дому божевôльныхъ.

У москвофульского „правдолюба“ (читай твердолоба) Еміґраційный Дôмъ, Народный Дôмъ и желѣзный фондъ Союза то все одно. Розумѣе ся, що въ кого такій порядокъ въ головѣ, той не годенъ собѣ дати ради зъ рахунками... Але нюйорска казета и такѝ дурницѣ друкуе, де ходить о се, щобы кинути болотомъ на радикалôвъ...

Сама мѣхъ дере и сама квичить.

Се можна сказати о „Свѣтѣ“. Звычаемъ московского аґента бреше на все, що ему не любе та ще гнѣвае ся, коли хто его брехню передъ людьми вôдкрие. Що „Свѣтъ“ московскій аґентъ се доказуе не лишь кожде его число, але и „Увага“, яку вôнъ всегда на першій сторонѣ друкуе. — Дурниць якѝ пописавъ „Свѣтъ“ въ справѣ „Ukr. Brotherhood“ „Свобода“ не потрѣбувала опровергати другій разъ, бо се вже зробили разъ люде интересованѝ, а выдрукувала повный текстъ листа д. Г., щобы показати якъ мало можна покладати ся на информаціи д. Г. и якъ нечестною є тактика „Свѣта“. И „Свобода“ доказала се, инакше „Свѣтъ“ не кидавъ бы ся такъ мовь скаженый. На додатокъ еще пару слôвъ одного зъ интересованыхъ:

„Смѣшне дѣло зъ тою байкою про „Ukraina Brotherhood“. Велике ще щасте, що нѣчо такого, про що писавъ „Свѣтъ“ та Гончаренко, нѣколи не було. А то не знаю, до чого бы було дôйшло. Менѣ дивно, що люде можуть подобнѝ рѣчи высисати зъ пальця. Возьмѣмъ хотьбы лишь саму ту назву „Ukraina Brotherhood“! Що назва така истнувала въ Гончаренковôй фантазіи, поки мы ще до него не приѣхали, се фактъ, але назвы такои нѣхто зъ насъ не вживавъ, а тимъ бôльше не вывѣшувавъ таблицѣ чи пакъ мальованои бляхи зъ написею „Ukraina Brotherhood“. Але и зъ того робить ся „исторію“ коли „треба“! Диво тай годѣ!“

Всеславяньскѝ акробаты.

Акробатомъ называемо чоловѣка, що за грошѣ на цирку показуе рôжнѝ штучки, робить зъ себе дурня и въ той спосôбъ забавляе людей. Всеславяньскими акробатами называемо тыхъ, що для свого власного бизнесу показують всѣлякѝ штучки и въ сей спосôбъ туманять несвѣдомыхъ. Не рахуемо отже мѣжь нихъ тыхъ людей, котрѝ справдѣ перенятѝ высокою идеею всеславяньства и бажають всѣмъ Славянамъ лѣпшои долѣ не лишь пискомъ, але и працюють для сеи цѣли.

Послѣдными часами почали всеславяньскѝ акробаты рушатись живѣйше якъ давно. Скликують мітинґи, закладають всеславяньскѝ товариства, горлають „до купы братя Славяне, до купы!“

Яка причина того наглого всеславяньского руху? Причина зовсѣмъ проста. Наближають ся выборы президента Сполученыхъ Державъ, выборы дуже важнѝ, а всеславяньскѝ акробаты хотѣли бы дещо при нихъ заробити. Звѣсна прецѣнь кождому рѣчь, що всеславяньскѝ крикуны, особливо тѝ що мають ґазеты заробляли на выборахъ по 500, 1000 и кôлька тысячь долярôвъ. Але звѣстна и се рѣчь, що чимъ бôльше котрый наганячь мае голосôвъ за собою, тымъ бôльше грошей дôстане. Длятого то всеславяньскѝ штукарѣ такъ зганяють народъ до купы. Кричать про всеславяньску злуку а на думцѣ мають свôй власный бизнесъ, бо если много наивныхъ Славянъ зберуть пôдъ свôй всеславяньскій прапорь, то будуть могли сказати республиканьскимъ або демократичнымъ політикерамъ: „Дивѣть скôлько Hungarians я маю пôдъ собою. Я президентомъ ихъ товариства, котре числить стôлько або стôлько тысячь членôвъ. Єсли дасьте менѣ таку а таку суму грошей — то я зроблю, що они всѣ будуть голосувати за вами“. Ось де корѣнь „всеславяньского движенія“. Хто сему не вѣрить, скоро переконаесь, бо побачить, якъ невдовзѣ всеславяньскѝ штукарѣ будуть выхваляти кандидатôвъ республиканьскои або демократичнои партіи, залежно вôдъ того котра бôльше заплатить. Они певно не скажуть людямъ голосувати на робôтничихъ, соціялістичныхъ кандидатôвъ, бо робôтнича партія бѣдна — она грошей немае.

Загадки.

Чому нюйорска казета нѣколи не бреше на „Американьскій Русскій Вѣстникъ“, „Свѣтъ“, „Ам. Православный Вѣстникъ“ а все лишь на „Свободу“?

Чому нюйорска казета не бреше на мадярскихъ, цароcлавныхъ, словацкихъ, айрискихъ, польскихъ попôвъ а лишь на галицкихъ попôвъ кромѣ Обушкевича?

Рѣчь зовсѣмъ ясна. Перекинчикъ не мае совѣсти. Вôнъ злучить ся хочь бы зъ самымъ чортомъ, щобы свому власному народови пошкодити.

Дуже обурюють ся

цароcлавнѝ, коли хто на нихъ напише правду, але се не перешкаджае имъ нападати на честь кождого Украинця и то безъ найменчои пôдставы. Послѣдными часами робили они те саме зъ о. Добротворомъ зъ Трой, Н. Й. Та не треба дивовати сѧ сему. Псамъ дають на те ѣсти, щобы брехали.

Таку саму ролю

грають москвофулы. Чѣпають ся Украинцѣвъ мовь пяный плота. Недавно тому чѣпили ся предсѣдателя „Союза“ за се, що хтось подавъ неправдивѝ вѣсти про „Союзъ“ до одпои анґлицкои часописи. Хто знае якъ переборщують ам. часописи въ своихъ кореспонденціяхъ, той не буде дивовати ся сему. Але москвофульска казета робить зъ сего велике питане. Мусять бути великій вплывъ и сила у тыхъ Украинцѣвъ, коли цароcлавнѝ и москвофіли и мадяроны и словаки и поляки кидають ся на нихъ а не годнѝ нѣчого имъ вдѣяти.

Протоєрей мае голосъ.

Зъ роду Русинъ, бувъ мадярономъ, опôсля пôшовъ служити цароcлавнымъ а теперь кричить такъ про Русинôвъ: „русскій (розумѣй Москаль) онъ душою и сердцемъ, и такимъ и останется. Я гордый на то, що такихъ прихожанъ маю!“ Смѣхъ и жаль будять такѝ перекинчики.

Заволоки.

„Свѣтъ“ каже, що Москалѣвъ въ Америцѣ майже нема. И се правда. Московского народу тутъ дуже мало а есть лишь кôлькадесять московскихъ заволокôвъ, аґентôвъ, що вчепились Русина и захвалюють ему московску вѣру, московскій рай, та намовляють, щобы покинувъ свое а ставъ Москалемъ. Ганьба тымъ Русинамъ, що слухають чужихъ. А зайдамъ кажемо, лѣпше идѣть мѣжь Москалѣвъ на Сибѣръ або на Камчатку а Русинôвъ зôставте въ спокою.

Rus — значить Москаль

а не Русинъ. Говорячи про Русинôвъ Чехи пишуть Rusini, rusinsky, Ukrajinci, ukrajinsky, Malorusove, malorusky.

На Шевченка „Свѣтъ“ не мае права покликуватись. Тажь у цароcлавныхъ Шевченко и піякъ и безбожникъ а тутъ наразъ покликують ся на его авторитетъ! Впрочѣмъ Шевченко якъ разъ писавъ противъ и ганьбивъ такихъ перевертнѣвъ якъ цароcлавнѝ. Русины знають хто она є, лишь цароcлавнымъ та москвофіламъ се не до вподобы и тому они баламутять Русина, що Русинъ а Москаль то все одно. — Порозумѣня намъ нѣчого боятись — тôлько певна рѣчь, що зъ перекинчиками порозумѣня бути не може.

Хто виненъ?

Цароcлавный батюшка оправдуесь, що не вôнъ виненъ, що кôлькохъ Русинôвъ зъ Канады выѣхало до Росіи на се тôлько, щобъ протратити всѣ грошѣ и переконатись, що въ Росіи раю нема и повернути назадъ. Але се оправдане зовсѣмъ не оправдуе его а противно тôлько стверджуе се, що тѝ люде говорили.

Бездонна глупота.

„Свѣтъ“ дуже гнѣвае ся, що одна дурненька польска часопись пише будьто-бы якійсь мужикъ казавъ, що, Японець полякъ и католикъ а Москаль шизматикъ, пся к... и т. д. Певно, що се глупота зô стороны сеи польскои часописи. Але „Свѣтъ“ мабуть, щобъ показати, що и вôнъ годенъ втяти таку саму штуку передрукувавъ зъ дурного „Страхопуда“ дуже дурну исторію (якои нѣколи не було) про се, що буцѣмъ то Москалѣ спôймали помѣжь Японцями также одного галицкого украинця, лаяли его дуже бридкими словами, казали бити и т. п. Єслибъ урядъ почтовый знавъ, що „Свѣтъ“ такѝ бридкѝ слова друкуе „для науки своихъ читателѣвъ“, то певно вôдобравъ бы ему second class matter. Цѣкава рѣчь чія глупота бôльша, сеи польскои ґазеты чи цароcлавного „Свѣта“? Здае ся, що обохъ однакова.

Америка калѣчить людей.

Хто звертае бодай трохи уваги на се, що вколо него дѣесь, той мусѣвъ запримѣтити, що Америка калѣчить еміґрантôвъ.

Калѣчить ихъ фізично, умыслово и морально.

Про фізичне калѣчене нема здае ся що и говорити. Кому-жь не звѣсно скôлько людей, котрѝ прийшли здоровыми зъ краю, остають тутъ калѣками або и тратять жите по рôжныхъ фабрикахъ та майнахъ? Хто не бачивъ тои масы людей, безъ рукъ, нôгъ, очей — яку можна бачити тôлько въ Америцѣ?

Та кромѣ сего очивидного тѣлесного калѣцтва є ще другого рода калѣцтва якѝ не такъ сейчасъ кидають ся въ очи. Є се калѣцтва якѝ спроваджують на тѣло іміґранта тутешнѝ лихѝ, фалшованѝ напитки, фалшована пожива, дуже змѣнчивый климатъ, напружуюча праця и т. п. рѣчи. Все те спеціяльности американьскѝ и вплывъ ихъ слѣдный на кождôмъ іміґрантѣ. Нема майже чоловѣка мѣжь іміґрантами, котрый бы не змарнѣвъ пôсля певного побуту въ Америцѣ. Фізично марнѣють тутъ навѣть тѝ люде, що въ краю мешкали въ кур-

ныхъ хатахъ и ѣли бандурку а тутъ мешкають будь що будь незгôрше, ѣдять мясо та пьють пиво; мало-помалу чѣпають ся ихъ всѣлякй хоробы и спроваджують передъ часомъ до гробу.

Подôбно якъ марнѣють тутъ нашй люде фізично, такъ само марнѣють они и умово, інтелектуально. Правда, Америка край культурный, край освѣченый, цивілізованый, але щожь зъ того? Лишь найінтелеґентнѣйшй одиницѣ зъ помѣжь іміґрантôвъ могуть зъ сеи культуры користати та до певного степеня дѣти, але для бôльшости іміґрантôвъ жерела американьскои цивілізаціи недоступнй. На перешкодѣ стоить имъ бракъ основного знаня тутешнои мовы и бракъ часу. Вôддѣленй широкимъ океаномъ вôдъ рôдного краю и питомого умыслового житя іміґранты не могуть черпати зъ его скарбницѣ такъ якъ булибъ могли се робити будучи орґанічною частькою свого народа — самійжь за слабй, щобы на новôй земли створити те все, що мае старый край. И звôдси походить, що іміґранты живучи навѣть въ такôмъ цивілізованôмъ краю якъ Америка нидѣють такожь умыслово.

Та пôдъ взглядомъ моральнымъ рѣчь мае ся мабуть ще гôрше. Бôльшôсть іміґрантôвъ ее селяне. Скокъ вôдъ житя селянина, котре середъ многихъ народôвъ мае много закрасокъ майже патріярхальныхъ, до житя новочасного фабричного робôтника въ Америцѣ, е такъ наглый, такъ карколомный, що не мôгъ не вôдбитись лихо п на моральности бувшого селянина. Додайте до сего розривъ родинъ, котрыхъ одна часть мешкае тутъ, друга въ старôмъ краю, зовсѣмъ вôдмѣнне становище жѣнки селянина, а жѣнки робôтника та тй рôжнй небеспеченьства, якй на кождôмъ кроцѣ чигають на недосвѣдченого іміґранта, щобы его знурити въ болотѣ; додайте те, що въ силу свого суспôльно-економічного становища вôнъ мусить мешкати на днѣ тутешнои суспôльности, що вôнъ чуе оповѣданя про крутѣйства політикерôвъ и money-making schemes рôжныхъ павукôвъ суспôльности немовь бы про якй геройства — а тогды стане вамъ ясно чому мѣсце давного хочь не всегда правильного але бодай простого свѣтогляду нашого іміґранта, занимае въ дуже многихъ выпадкахъ самолюбство, захланнôсть, обоятнôсть на долю другого, пôдлôсть а надôвсе безпринципнôсть.

Такъ, Америка, а радше американьске жите калѣчить нашихъ людей. Они тутъ нидѣють, усихають, якъ усихае галузка вôдтята вôдъ дерева, до котрого она належала. Схнуть, бо ся вôдтята галузка не годна вже довше кормитись соками свого власного дерева а зъ дерева, зъ котрымъ доля его злучила, такожь не може сокôвъ брати, бо приросли до него не мала она ще нѣ часу нѣ можности а и нѣколи мабуть не приросте до него такъ, щобы бути его частею. Доперва лѣторосли, що выйдуть зъ сеи галузки, доперва дѣти нашихъ іміґрантôвъ, зможуть мабуть стати частею американьского дерева. Та чи зможуть они рôвночасно задержати бодай тѣнь лучности зъ тимъ деревомъ, вôдъ котрого ихъ родичѣ, ся усихаюча галузка зôстала вôдтята?

Предсѣдателеви Православного Общества св. Капанадзе.

У вôдповѣдь на ваше письмо друковане въ »Свѣтѣ« ч. 14 за 1904 рôкъ, скажемо отсе:

Допись надрукована въ »Свободѣ« въ Новембрѣ 1903 року, справдѣ прийшла до нашои редакціи.

Друкуючи сю допись мы не мали намѣру друковати „завѣдому“ ложь а просто друковали еѣ тому, бо уважали, що она мѣстить въ собѣ рѣчи, котрй могуть обходити ширшій загалъ и не мали причины пôдозрѣвати дописувателя о ошуканьство. — За се якъ вы понимаете сю допись не вôдповѣдаемъ а друковати вашого опроверженія не можемъ, бо вы не переконали насъ о тôмъ, що змѣстъ дописи неправдивый и що еѣ не писавъ делеґатъ вашои конвенціи. Одно „клятвенное показаніе“, та ще таке въ котрôмъ е брехня (завѣдома чи черезъ ошибку туды попалась, не знаемъ) тутъ не выстарчае. Докажѣть одно и друге а мы зъ найбôльшою охотою спростоване выдрукуемо.

Що страшите насъ судомъ, сему не дивуемось, бо вы мабуть той самъ православный священикъ, котрый бувъ свого часу въ Charleroi, мавъ до роботы зъ судомъ и збиравъ уже „клятвеннй показанія“ вôдъ парохіянъ, тôлько, розумѣе ся, въ иншôй справѣ.

Наконець, що мы не звыкли богато занимати ся вашими справами, можете бачити хочь бы зъ того, що мы не друковали історіи похожденій православного священика въ Чарлрой, хотяй мали и маемъ досыть цѣкавй матеріялы въ сѣй справѣ.

Ред.

Що чувати въ свѣтѣ.

ВЫДАТКИ Сп. Державъ ростуть, мовь на дрôжджахъ. На однôй зъ послѣдныхъ сесій конґресу выказувавъ сенаторъ Олисонъ, що вôдъ часôвъ президента Ґрента збôльшили ся они майже въ четверо.

Всѣ державнй розходы выносять теперь загаломъ 2640 міліонôвъ долярôвъ, або о 211 міліонôвъ бôльше чимъ пôдъ правлѣнемъ президента Мекинлія, а о 833 міліонôвъ дол. бôльше, чимъ за часôвъ през. Клівланда.

Особливо впадае въ очи величезный зрôстъ выдаткôвъ на военнй цѣли. И такъ розходы на адміністрацію збôльшили ся за послѣдныхъ 8 лѣтъ о 160 міліонôвъ долярôвъ, на сухопутню армію о 231 міліонôвъ а на военну фльоту ажь о 284 міліонôвъ. Якъ бачимо, божокъ мілітаризму зъѣвъ теперь о 515 міліонôвъ доляр. бôльше, чимъ звычайно, та на тôмъ еще не конець. Въ 1905 роцѣ вôйсковый буджетъ разомъ зъ фондомъ инвалидôвъ мае збôльшити ся о 387 міліонôвъ долярôвъ!

Однымъ словомъ выдатки ростуть страшенно и не знати, що зъ сего выйде, наколи такъ дальше пôде. Имовѣрно наша република буде приневолена задовжити ся по уха, якъ Австрія, Италія, Нѣмеччина, Испанія и прочй мілітарнй державы. Иншои рады не буде.

ПЕРЕДЪ кôлькома днями вôдрочено сегорочну сесію конґресу, звану весняною. Була се 85-та сесія зъ ряду. Ухвалено на нѣй поверхъ 1400 „білѣвъ“ и поладнано богато справъ. Найважнѣйшими еи ухвалами були: ратифікація цлового договору зъ Кубою, покôнчене справы панамского каналу и заключене договору зъ Хінами въ справѣ вôльного доступу до манджурскихъ портôвъ.

МѢЖЬ полуднево-американьскими републиками Бразиліею и Перу заносить ся на вôйну по причинѣ граничныхъ спорôвъ. Ходить навѣть чутка, що перуваньска армія перейшла вже бразилійску границю и розпочала ворожй кроки. Въ Бразиліи заряджено загальну мобілізацію вôйскъ.

ЗАГАЛЬНО-РОБÔТНИЧЕ свято, день 1-го мая, святковано сего року въ Европѣ дуже величаво. Робôтники всѣхъ краѣвъ и народôвъ, міліоны тямущихъ пролетарôвъ, покинули того дня працю, щобы показати свѣтови свою солідарнôсть и набрати отухи до дальшои борбы за святй права людины. Въ деякихъ краяхъ, якъ въ Нѣмеччинѣ, Франціи, Англіи, Бельґіи и Голяндіи, не робила анѣ одна бôльша фабрика, не була въ руху нѣ одна копальня, нѣ оденъ свѣдомый робôтникъ не пôшовъ до працѣ. Намѣсть того вôдбули ся всюда величезнй вѣча и зборы, на котрыхъ обговорювано робôтничй справы и заохочувано себе до вытревалости та просвѣтнои працѣ. До заворушень и проливу крови не прийшло нѣгде, хочь и якъ бажали сего правлячй круги. Робôтники поводили ся спокôйно и уникали колізіи изъ всякими провокаторами. Лише у Львовѣ, въ столичнôмъ мѣстѣ Галичины, прийшло до бôйки мѣжь соціялистами, а робôтниками зъ независимои партіи Брайтера, въ котрôй, якъ доносять американьскй дневники, мало бути убитыхъ 5, а покалѣченыхъ кôльканайцять осôбъ. Въ жидôвской дѣльници мѣста повибивано богато вôконъ.

Въ испаньскихъ мѣстахъ Мадритѣ и Барцельонѣ, вôдбували ся великй демонстраціи, въ котрыхъ брало участь по кôльканайцять тысячь соціялістôвъ. У Вѣдни (въ Австріи) урядило походъ улицями 20 тысячь робôтникôвъ, а навѣть и въ Росіи святкувало безлѣчь робôтникôвъ.

Вôйна на далекôмъ Сходѣ.

Показуе ся теперь, що въ першôй сухопутнôй битвѣ надъ рѣкою Ялу, яку зведено дня 1. и 2. с. м. мали Росіяне о много бôльшй втраты, чимъ спершу доношено.

Стверджено урядово, що погибло тодѣ около 1400 російскихъ салдатôвъ, 1600 було раненыхъ, а 482., мѣжь ними 32. офіцирôвъ, заполонили Японцѣ. Богато Росіянъ мало пôддавати ся безъ опору. Японьскй втраты выносять 320 убитыхъ и 714 раненыхъ. Зъ дальшихъ подробиць про битву дôзнаемо ся, що брало въ нѣй участь около 40 тысячь Японцѣвъ, пôдчасъ коли Росіяне не мали бôльше якъ 8000 вôйска. На добавокъ пôдплило рѣкою кôльканайцять японьскихъ канонѣрокъ та торпедникôвъ и страшно пражили Росіянъ гарматными стрѣлами. — Отже, якъ бачимо зъ того, Японцѣ мали величезну перевагу, супротивъ чого годѣ було удержати ся горстцѣ Росіянъ. Чудно лише, що таку важну позицію не обсадивъ ґен. Куропаткинъ бôльшимъ числомъ вôйска! Тажь пôдчасъ переправы черезъ рѣку найлѣпше було нуряти ворога и здержувати его розгоны. Имовѣрно Росія не мае въ тôй вôйнѣ добрыхъ вождôвъ и се цѣле еи нещасте.

По вытисненю Росіянъ зъ надъ рѣки Ялу, японьска армія посунула ся въ напрямѣ російскои крѣпости Френґъ-Ванґъ-Ченґъ, де зведено кôлька кровавыхъ битвъ. Росіяне и ту одначе не могли устояти ся, помимо догôдной позиціи. Телеґрамы звѣщають, що по завзятôй борбѣ Японцѣ здобули крѣпость дня 6. с. м. при чôмъ знову полягло богато людей. Мѣжь ранеными, якъ доносять англійскй дневники, мае такожь бути ґен. Куропаткинъ, начальный вождъ російскои арміи на Сходѣ, але доси нема урядового потвердженя сеи вѣсти. Російска армія знищила магазинъ пороху, пôдпалила мѣсто и цофнула ся до Гей Ченґъ, 30 миль на пôвнôчный сходъ вôдъ Ню-Чванґъ. Кромѣ того Японцѣ не забувають и за Портъ Артуръ, бо минулого тыжня знову хотѣли его загатити. Въ своимъ рапортѣ до царя доносить намѣсникъ Алексѣевъ, що пôдъ покришкою ночи зъ дня 3. на 4. с. м. Японцѣ хотѣли затопити 8 старыхъ пароходôвъ, але и симъ разомъ не повело ся имъ. Російска фльота выплила напротивъ нихъ и затопила всѣ пароходы, заки вспѣли наближити ся до мѣсця призначеного. Знищено такожь кулями и мінами 2 японьскй торпедники, що ескортували пароходы.

Обороною кермувавъ самъ намѣсникъ Алексѣевъ зъ корабля „Отважный“ въ товариствѣ ґенералъ-поручника Жалиньского и капітанъ Ебергарда. Ґен. Жалиньскій находивъ ся на помостѣ корабля „Ґіліякъ“, котрый такожь выпливъ противъ ворога, а ґенералъ Штосель лично дириґувавъ обороною зъ фортôвъ.

Бôльша половина осады потопленыхъ кораблѣвъ погибла вôдъ куль або втопила ся, а кôльканайцять смѣльчакôвъ заполонили Росіяне.

Найбôльшимъ подвигомъ Японцѣвъ зъ послѣдныхъ днѣвъ було высаджене величезнои арміи на пôвостровѣ Ля-Тунґъ. Именно дня 5 и 6. с. м. высадили они въ Пітсевѣ и Портъ Адамсѣ, 50 миль на пôвнôчь вôдъ Портъ Артура 63 тысячѣ вôйска и 120 гарматъ та загрозили Портъ Артурови зъ двохъ сторôнъ.

Ся армія е пôдъ приказами барона Оку, ґенерала Осака и Кунамото. Дивізія ґен. Кунамота оперувала коло Портъ Артура въ 1894 р. пôдчасъ японьско-хіньскои вôйны, отже добре знае теренъ операціи. Ґенералъ Пфлюґъ, шефъ російского штабу на далекôмъ Сходѣ, рапортуе до царя, що Японцѣ почали высаджувати вôйско въ Пацевѣ дня с. м. ранкомъ. Вôйско перевожено на 47 транспортовыхъ корабляхъ въ супроводѣ военнои фльоты и пôдчасъ коли корабельна артилерія пражила береги густымъ огнемъ, армія почала высѣдати на сушу. Коли Росіяне побачили, що годѣ буде устояти ся, цофнули ся вôдъ берегôвъ.

Теперь высаджували Японцѣ вôйско безъ найменшихъ перепонъ, а въ пятницю рано такъ наближили ся до зелѣзничого шляху, що стрѣляли до поѣзду, котрый ѣхавъ зъ Портъ Артура. Вôдъ японьскихъ куль погибло богато російскихъ марудôвъ, якихъ перевожено тымъ поѣздомъ до Поляндіенъ. Японцѣ не зважали навѣтъ на прапоръ червоного хреста якій означавъ, що на поѣздѣ находять ся раненй жовнѣры, чимъ нарушили мѣжнародне право. Поѣздъ вспѣвъ еще доѣхати до Поляндіенъ. Въ пятницю передъ вечеромъ заняли они зелѣзничій дворецъ и телеґрафічну стацію тай обсадили зелѣзничій шляхъ, що веде до Портъ Артура.

Такимъ робомъ Японцѣ окружили Портъ Артуръ вôдъ сторони сушѣ и вôдрѣзали его вôдъ свѣта. Судьба сеи крѣпости не належить теперь до завидныхъ. Еи залога буде спонукана боронити ся до загину або пôддати ся.

Намѣсникъ Алексѣевъ котрый бувъ въ Портъ Артурѣ вспѣвъ еще утечи на послѣднôмъ поѣздѣ, але нынѣшнй телеґрамы, звѣщають, що пôдчасъ ѣзды бувъ раненый японьскою кулькою.

Телеґрамы.

Петербургъ, 5. мая. Ґен. Куропаткинъ домагае ся бôльше вôйска вôдъ царя. Мавъ вôнъ заявити въ своимъ рапортѣ, що не дасть собѣ рады, коли не одержить сильнои пôдмоги въ людяхъ и пушкахъ.

Портъ Артуръ, 6 мая. Японьска фльота бомбардувала нынѣ крѣпость и знову намагала ся загатити входъ до порту.

Парижь, 6. мая. — Въ тутешныхъ вôйсковыхъ кругахъ твердять, що Портъ Артуръ, подôбно, якъ и Ґібральтаръ, нѣхто не годенъ здобути. Крѣпость е знаменито заосмотрена въ провіянты та муніцію и вспѣе выдержати 12-мѣсячну облогу.

Токіо, 7 мая. — Адміралъ Тоґо рапортуе, що пôдчасъ вчерашного бомбардованя вдало ся ему загатити Портъ Артуръ. Вплывати и выплывати зъ порту можуть теперь лише маленькй кораблѣ. — Зъ Петербурґа заперечують сему.

Ню-Чванґъ, 8. мая. — Російске вôйско полишило се мѣсто и портъ нынѣ въ ночи, вôддаючи его на поталу хіньскихъ розбишакъ. Росіяне знищили укрѣпленя, высадили у воздухъ маґазины пороху а опôсля заграли гарматы и вôдôйшли въ напрямѣ Мукденъ. Було тамъ около 20 тысячь російского вôйска.

Шанъ-Гай-Кванъ, 9 мая. Ту доносять, що коло Френґъ-Ванґъ-Ченґъ кипить страшна борба, въ котрôй погибло доси 4 тысячѣ людей. Японцѣ мають перевагу.

Сеулъ, 9. мая. Надъ рѣкою Ялу высаджено вчера трету японьску армію пôдъ приказами ґенерала Кодамы. Еи задачею буде пôдпомагати ґен. Курокі, котрый занявъ Фенґъ-Ванґъ-Ченґъ.

Токіо, 10. мая. Пôдчасъ нападу на Портъ Артуръ дня 3. с. м. втратили Японцѣ 129 людей. Адміралъ Тоґо заперечуе, будь-то 2 японьскй торпедники були затопленй рос. кулями.

Лондонъ, 11 мая. Японцѣ заняли позавчера російску крѣпость Портъ Дальный.

СПРАВЫ „СОЮЗА".

Головный Урядъ „Р. Н. С." на роки 1902—1904.

Головный предсѣдатель	о. М. СТЕФАНОВИЧЬ, 619 Carson Str., Pittsburg, Pa.
Головный секретарь	С. ЯДЛОВСКІЙ Box 76, Jersey City, N.J.
Головный касіеръ	АЛЕК. ШАРШОНЬ, 524 Pine & Franklin St. Shamokin, Pa.

Ихъ заступники:

Мѣсто-предсѣдатель.....М. Кравчишинъ NORTHAMPTON, PA.

Заст. секретаря.............Вас. Гришко SCRANTON, PA.

Заст. касіера..................И. Глова EXCELSIOR, PA.

Радні:

М. Турокъ...............Priceburg, Pa.
Мих. Пачута............Mt. Carmel, Pa.
Діон. Голодъ...........Jersey City, N. J.
Мих. Грацонь...........McKeesport, Pa.
Андрей Добошь..........Lansford, Pa.
Ив. Сабатъ..............Yonkers, N. Y.

Ихъ заступники:

Ал. Горбаль, Мих. Югасъ, К. Кобанъ, А. Валевскій, Ник. Добровскій.

Контрольна комісія:

о. Н. Пôдгорецкій, box 31, Jersey City, N.J.
К. Кирчôвъ, 140 Essex Str., „ „
Ив. Гардый, Trauger, Pa., Westmorel. Co.

За 70 центôвъ на мѣсяць Союзъ платить 600 доляровъ посмертного за мужа, а 300 доляровъ за жену и другі запомоги въ разѣ иншихъ нещасныхъ выпадкôвъ.

Въ Союзѣ можете убеспечити вашѣ дѣти за таншѣ грошѣ якъ де инде а посмертне за нихъ дôстанете бôльше якъ деинде.

Вôдозва.

ВП. Панове секретарѣ!

Якъ вѣдомо Вамъ, наближаесь Головна Конвенція, котра вôдбудесь въ Шамокинъ, Па. Понеже § 17 статутôвъ Р. Н. Союза пôдъ буквою в) наказуе, що кождый членъ мае заплатити 25 с. на выдатки Головнои Конвенціи, проте взываю Васъ всѣхъ застосоватись до повыжшого параґрафу и стягати вôдъ Вашихъ членôвъ по 25 ц. Тымъ самымъ прошу вырôвнати всѣ залеглѣ довги за значки Р. Н. С., книжочки платничѣ и статуты. Особистыхъ, въ тôй справѣ, листôвъ, не буду розсилавъ. Информаціи, що до выбору делеґатôвъ оголошу пôзнѣйше.

Зъ глубокимъ поважанемъ
С. Ядловскій,
гол. секретарь.

ОГОЛОШЕНЄ.

ВП. П. СЕКРЕТАРѢ СОЮЗА!

Прошу разъ на все собѣ запамятати, що грошѣ належачѣ до Р. Н. Союза выписуе ся на имя: Alex Sharshon, treas., Shamokin, Pa., а не на мое имя, тôлько тѣ моні ордеры и чеки выписанѣ на имя Alex Sharshon засылайте просто до мене а я самъ вôдошлю до касіера.

Пригадую § 9 статутôвъ „Союза", на пôдставѣ котрого члены приступаючѣ до „Союза" а маючѣ высше 40 лѣтъ мають до трохъ мѣсяцѣвъ по вступленю предложити менѣ метрику уродженя.

С. Ядловскій,
гол. секретарь.

ПОСМЕРТНѢ ВѢСТИ.

МАРІЯ ФЕДИНЯКЪ, жена Илька члена Р. Н. Союза, вôд. 75, въ Mt. Carmel, Pa., упокоила ся 9-го Апрѣля 1904.

Вѣчная память!

Рухъ

въ вôддѣлахъ Р. Н. С.

ПОВѢДОМЛЯЮ

членôвъ братства св. Йоана Хрестителя, вôддѣлъ Союза 36 въ Скатдейлъ, Па., що дня 15-го Мая будемо мати мітинґъ въ домѣ п. Петра Коленича о першôй годинѣ пополудни. На сей мітинґъ мае прийти кождый членъ и вырôвнати свôй довгъ. Хто не прийде, заплатить кары 50 центôвъ. На мітинґу будемо також принимати новыхъ членôвъ.

Грыць Овадъ, предсѣдатель,
Федоръ Ярошь, секретарь,
Петро Чуликъ, касіеръ,
Андр. Попôвчакъ.

БЕЗЪ ВСТУПНОГО

до братства св. Володимира вôддѣлъ Союза 108 въ Нюйорку (д. м.) пріймае ся новыхъ членôвъ въ маю!

Платить ся 25 ц. мѣсячно; зголошувати ся належить до предсѣдателя Андрей Вовкъ, 224 East 3. Str. (top floor) New York City. Хто еще не належить нехай вступае!

Мітинґи вôлбувають ся передъ першимъ въ суботу кождого мѣсяця въ гали Влащиньского. No 414 East 5. Str. New York City.

Андрей Вовкъ, предсѣд.
Антôнъ Шеремета, секр.
Якимъ Лошко, кас.

ПОВѢДОМЛЯЮ,

що до братства св. Йоана Хрестителя въ McKeesport, Pa. буде принимати ся въ Маю и Червню вступъ тôлько за 50 ц. Сли хочешь кождый Русине забезпечити ся на дальшу будучнôсть, то приходи и вписуй ся для добра свого.

Т. Каськôвъ, секретарь.

НАДÔСЛАНЕ.

Sheppton, Pa., May 2, 1904.

Просимо надруковати отсе у „Свободѣ".

Два люде ходять по колектѣ на руску церковь въ Sheppton. Мы церкви не маемо, але будемо будовати церковь, однакъ колекторôвъ на тую цѣль выбраныхъ еще не маемо.

Тѣ люде, що ходять по колектѣ, то колектують на православну церковь. То суть фальшивѣ колекторы. До кого прийдуть, нехай ихъ затримае и запитае на яку цѣль они колектують.

Ст. Швець,
кураторъ.

ТОВАРИСТВО „ЗАПОРОСКА СѢЧЬ" устроюе дня 21. Мая театральне представлене

„Американьскій Шляхтичь" и „Не жартуй зъ серцемъ"

въ гали на Ave. A., Progress Assembly Rooms 28—30, bet. 2 & 3 St., New York, N. Y.

Вступъ перше мѣсце 75 ц., друге 50, трете 35, ґалерія 25. По представленю баль.

За Комітетъ:
Петро Титла, предсѣдатель, Иванъ Бѣлобрамъ, секретарь.

БАЛЬ!

Дня 30-го мая с. р. вôдбуде ся въ Бофало на Black Rock-у при ул. Amherst ч. 432, въ гали Марцѣнковского о год. 6½ вечеромъ баль на доходъ церкви въ новооснованôй парохіи.

Вступъ вôдъ особы 25 ц. Женщинамъ вступъ вôльный.

КОМІТЕТЪ.

ВЕЛИКІЙ БАЛЬ

устроюе братство св. Йоана Хрестителя въ McKeesport, Pa., въ Понедѣлокъ Сошествія Св. Духа и Пр. Тройцѣ дня 30 Мая 1904, въ нѣмецкôй гали на White St. Початокъ о год. 7 вечеромъ. Доходъ на руску галицку церковь въ Микіспортъ. Запрашаемо всѣхъ чесныхъ Русинôвъ и Русинокъ зъ Микіпорту и околицѣ. Вступъ для мущинъ 50 ц., для жещинъ тôлько 25 ц. Музыка дуже добра.

П. Фринцко, предсѣдатель, Т. Каськôвъ, секретарь.

Ґде єсть?

Хто хоче шукати своихъ краянôвъ черезъ нашу ґазету, мусить заплатити 25 центôвъ за кожде оголошене напередъ.

ДЕ СУТЬ?

Василь Курилякъ зъ Великои Святковы, повѣтъ Ясло, въ Галичинѣ;

Михайло Ющикъ зъ Дудинець, пов. Сянокъ, въ Галичинѣ;

Василь Костичь зъ Габовы, пов. Ясло, въ Галичинѣ;

Антôнъ Мацѣйовскій зъ Дудинець, пов. Сянокъ, въ Галичинѣ.

Хто бы о нихъ знавъ, зволить якъ найскорше донести на адресу:

Fedor Dytko, 19
Sheriff's Office, SOMERSET, PA.

ДЕ ЄСТЬ?

Гелєна Гарнеръ, лѣтъ 28. Взяла зъ собою 8 мѣсячну дитину и пôшла зъ бордеромъ, котрого имя Антôнъ Вашкевичь. Она походить зъ повѣту Новы Тарґъ. Хто донесе менѣ о нѣй дôстане гарну нагороду. Шукає єѣ мужь:

Frank Harner,
196 E. Fourth St., 2nd floor front,
New York, N. Y.

ДАЮ ЗНАТИ

кому на тôмъ залежить, що моя стала адреса яко секретаря братства Усп. Пресв. Богородицѣ въ Allegheny, Pa., вôддѣлъ 56 Р. Н. Союза, єсть:

Michael Turkowski,
Box 237, McKees Rocks, Pa.

ХОЧЕ ЖЕНИТИСЬ

рускій фармеръ зъ земплиньскои столицѣ, лѣтъ 33. Мае двѣ фармы, около 30 штукъ худобы, є вартости до $6.000. Чоловѣкъ статочный. Шукає дѣвчины, котра бы мала 20—25 лѣтъ, може бути зъ Угорщины або Галичины, але руска. Мусить умѣти читати и писати бедай по руски. Адресувати

M. Blaniar,
Watertown, Conn.

ШУКАЮ ДѢВЧИНЫ

18—20 лѣтъ. Маю сталу роботу, лѣтъ 25. Прошу о фотоґрафію. На жадане могу заслати свою.

Jos McKay,
Clarksboro, N. J.

ПРАЩАВАЙТЕ!

Выѣзджаючи зъ Америки назадъ до рôдного краю, пращаю сею дорогою моихъ любыхъ Товаришѣвъ по званю, бувшихъ моихъ парохіянъ въ Troy, N. Y., всѣхъ знакомыхъ, якъ и цѣлый загалъ щирыхъ Американьскихъ Русинôвъ. Бувайте здоровѣ всѣ, а споминаючи мене часомъ, згадуйте не злымъ тихымъ словомъ.

Христосъ воскресъ!

о. Д. Добротворъ.

Вже вийшла

друга книжочка выдавництва им. Бончевского »Слово« п. з. „Америка". Книжочка ся обнимае 32 сторôнъ друку и мѣстить въ собѣ збôрку руско-американьскихъ вѣршѣвъ. Коштуе 15 центôвъ.

Сли хочете бути сталымъ передплатникомъ мѣсячныхъ книжочокъ „Слово" то вытнѣть сю карточку, вложѣть еи до коверты зъ моніордеромъ на $1.50 и зашлѣть до: Rev. St. Makar, Box 13, Mt. Carmel, Pa.

Посылаю $1·50 яко пренумерату на просвѣтнѣ книжочки „Слово".

Имя и прозвище: ....

Докладный адресъ: ....

....

НАДÔСЛАНЕ.

Въ ч. 13 „Свободы" помѣщеный бувъ артикулъ „На сучаснѣ темы" д. Емеса. Авторъ дописи пише зô становища інтеліґентного Русина, а при тôмъ шовініста руського. Оправдуючи тихъ Русинôвъ, що читають чужоязычнѣ книжки и часописи не поминувъ и руську читальню въ Lethbridge, Alta., Канада. Покликуесь на „Канадийского Фармера" ч. 8, не прочитавши его докладно, нѣ „Свободу" амер., нѣ справозданя про читальню въ „Robotnik-у". Що до „Kuryer-а" то се не е „Kuryer Lwowski" зô Львова, а „Kuryer Polski" (американьскій дневникъ) зъ Milwaukee. Пише, що згадана читальня платить майже однаковѣ грошѣ на часописи польскѣ якъ и на украиньскѣ, однакъ „Kuryer Polski" заплаченый лише на чверть року а зъ того выходить, що р. ч. „Поступ" платить на руськѣ часописи $19.50, а на польскѣ $13.50, значить платить на руськѣ выдавництва о $6.00 бôльше. Чижь намъ руськимъ робôтникамъ въ Канадѣ не треба знати заграничнои чужои політики и що про насъ думають Поляки въ Галичинѣ? (хочь не всѣ часописи польскѣ суть злѣ). Питаесь д. Емесъ що заставляе Украинця майнера пôдпомагати такого „Robotnik-а", „Naprzod-а" и „Krytyk-у"? — Тому, що тѣ двѣ першѣ суть робôтничѣ а третя подае статѣ зъ поля наукового соціялізму а при тôмъ подае розвѣдки змѣсту мѣжнародного а й тому, що мы якъ робôтники мусимо вчитись бороти ся зъ сильными сего свѣта — капіталістами и вызыскувачами робучихъ силъ. Мы Русины робôтники мусимо боротись не лишь національно, але и клясово. Мы знаемо, що многѣ зъ Русинôвъ не мають грунтовного понятя про се якъ то тяжко той „хлѣбъ насущный" робôтникъ заробляе, и они суть противтивнѣ тимъ, що платять и читають польскѣ и московскѣ книжки.

Чижь се наша вина, що и доси на украиньскôмъ языцѣ не выдано такого „Капіталу" Маркс-а, „Енциклъопедіи" (Лексиконъ), творôвъ Дарвіна и т. п. наукових книжокъ?

Єще вертаемо до „Kuryer-а Polsk-ого", про котрого д. Емесъ найбôльше розписавъ ся. Позаякъ намъ американьскимъ Украинцямъ треба щоденныхъ вѣдомостей зъ Америки а не лише чекати цѣлый тыждень на русько-американьскѣ тыждневники, то зъ браку русько-американьского дневника взялисьмо „Kuryer-а Polsk-ого" а не якъ пише д. Емесъ „Kuryer-а Lwowsk-ого".

Руській дневникъ для американьскихъ Украинцѣвъ якъ разъ въ пору пожаданый и може ся втримати, если буде заступати окрôмъ справъ національныхъ и клясовѣ, якъ се роблять польскѣ дневники соціяль-демократичнѣ въ Галичинѣ и робôтники ихъ пôдтримують. Чомужь бы американьскѣ Русины робôтники не могли заложити и пôдтримати русько-американьского дневника? На жаль Русины еще на такого дневника не спромогли ся. Гадаемо, що Русины на вôльнôй земли американьскôй якъ разъ заложать такій дневникъ, бо суспôльнôсть руська складае ся майже зъ самыхъ робôтникôвъ зъ выняткомъ одиниць, тожь и часописи повиннѣ вôдповѣдати вымогамъ бôльшости. На такій дневникъ потрѣбнѣ засобы грошевѣ и духовѣ знайдуть ся певно, и суспôльнôсть руська такому выдавництву упасти не позволить.

Мы мусимо боротись головно въ двохъ напрямахъ, національно и клясово, и насъ то мало обходить чи зъ насъ деруть грошѣ по польски, нѣмецьки, руськи чи по англійски, а всьо взнаемо за однаковый вызыскъ.

Часъ намъ стати на тôмъ грунтѣ, на котрôмъ мы вже давно повиннѣ були стати, тогды смѣло скажемо: Американьска Русь мобілізуе ся.

Lethbridge, д. 21, IV. 1904.

Д. Соляничь.

Дописи.

Зъ Lower Fort Garry, Man., Канада.

Сегорôчна зима була у насъ дуже тяжка и завальна. Снѣги ще й доси не стопились, хочь лѣдъ попукавъ на рѣцѣ и починае вже плисти. Рѣка (Red River) такъ зôбрала, що найстаршѣ люде не затямили такои высокои уровени воды. Весна буде дуже спознена, а въ многихъ мѣсцевостяхъ фармеры не въ силѣ скорше почати весняні роботы, чимъ въ половинѣ Мая.

Мѣсто Вініпеґъ пôдносить ся дуже скоро и стаесь великою торговельною точкою. Лоты и домы страшенно подорожѣли. Нашѣ Русины пильно занятѣ купованемъ домôвъ и землѣ въ мѣстѣ. Сотки вже е властителями працертôвъ. Чи они добре на тôмъ выйдуть, будучнôсть покаже.

и. к.

Зъ Brokenhead, Man., Кан.

Рускихъ родинъ е тутъ 300, а польскихъ може до 100. Але Поляки поставили костелъ, що варта може 400 доляровъ, а Русины, що могли бы напротивъ Полякôвъ 3 разы дороссу церковь побудовати, то они зробили противно, бо ледви неледви купили стару хату на церковь. Въ тôй хатѣ мешкавъ давнѣйше Анґликъ а опôсля продавъ єѣ вразъ зъ фармою одному Русинови и той Русинъ вôдступивъ сю хату на церковь. До польского костела доѣздить польскій священикъ зъ Винипеґу разъ на мѣсяць, зъ рускихъ священикôвъ бувъ тутъ якійсь часъ о. Заклиньскій. Опôсля приѣхавъ тутъ Серафимъ и повысвячувавъ попôвъ и люде прастали на нихъ. Тогды Поляки зачали говорити, що Русины дурнѣ, що пустили вôдъ себе takiego dobrego księdza якъ о. Заклиньскій а взяли попôвъ, котрыхъ Серафимъ высвятивъ. Але коли о. Заклиньскій еще тутъ бувъ, то тѣ самѣ Поляки говорили, що вôнъ не е жаденъ священикъ, тôльно бувъ професоромъ въ краю та прийшовъ до Канады людей дурити. Бачите, Поляки всегда мѣжь Русинами робили незгоду, бо хотѣли, щобы Русины ходили до ихъ костела и платили на него а Поляки, щобы мали славу, що хочь ихъ мало, але они мають краснѣйшій костелъ якъ Русины церковь. А теперь знову зайшли тутъ такі, що баламутять людей и радять имъ будовати другу церковь и записати на французкого бискупа. Деякі люде слухають сего и справдѣ думають такъ робити. Не знати, коли то вже разъ нашѣ Русины будуть мати розумъ? Не досыть, що ходили въ ярмѣ у старôмъ краю, то ще и тутъ у вôльнôмъ краю не хотять его зъ себе скинути, але противно самѣ накладають тое ярмо на себе и на свои дѣти.

Л. Ш.

Всячина.

ВОЄННИЙ КОРЕСПОНДЕНТЫ.

Доля военного кореспондента є гôрка и незавидна. Тяжкі невыгоды, тверде жовнѣрске житє, голодъ и холодъ, а на добавокъ кождый зъ нихъ може легко згинути вôдъ кульки. Такъ пôдчасъ турецкои вôйны погибъ кореспондентъ Мекґрагемъ; въ Суданѣ бувъ убитый О'Донавентъ; въ Трасвалю полягло пятьохъ анґлійскихъ кореспондентôвъ, а пôдчасъ бомбардованя Таку бувъ тяжко раненыхъ нѣмецкій кореспондентъ Ґерінґъ. На корабли „Псіеи" кусень бомбы вôдорвавъ ему руку въ хвили, коли записувавъ подробицѣ битвы въ своѣй нотатцѣ. Годить ся добавити, що мало є вôдважнѣйшихъ людей вôдъ военныхъ кореспондентôвъ. Се добровôльцѣ, очайдухи, котрй „все повинни бачити власными очима", на зважаючи на свое житє. Вырывають ся отже на найнебезпечнѣйшій мѣсця и точки. Можна ихъ назвати сучасными „героями пера" въ цѣлôмъ того слова значѣню.

ЩО СТОЯТЬ НОВОЧАСНЇ ВÔЙНЫ.

Зъ нагоды вôйны, яка днесь такъ завзято лютуе мѣжъ Росіею, а Япономъ, цѣкаво буде подивитись, що стоять нынѣшнй вôйны. Возьмемо лише кôлька послѣдныхъ великихъ воєнъ.

1. Такъ вôйна проти Росіи зъ 1853—1856 такъ звана вôйна кримска, коли то Росія боролась зъ Анґліею, Франціею, Туреччиною и Сардиніею тревала 28 мѣсяцѣвъ и 3 дни, а стояла Росію 700 міліонôвъ долярôвъ, себѣ то мѣсячно круго 25 міліонôвъ долярôвъ. Кошты военнй самои Анґліи (черезъ 23 мѣсяцѣ) выносили 326 міліонôвъ долярôвъ себѣ то мѣсячно 15 міл.

2. Вôйна Росіи проти Туреччины зъ 1877—78 рр. тревала 10 мѣсяцѣвъ и 9 днѣвъ. Россійскй кошты военнй 325 міл. долярôвъ; вôдшкодоване Туреччины для Росіи 160 міл. долярôвъ.

3. Вôйна Прусъ проти Австріи 1866 р. тревала 35 днѣвъ. Военнй кошты Прусъ 70 міл. долярôвъ, себѣ то мѣсячно 60 міл.; вôдшкодоване Австріи для Прусъ 15 міл. долярôвъ.

4. Вôйна нѣмецко-французка (1870—71) тревала 6 мѣсяцѣвъ, 9 днѣвъ. Кошты военнй Нѣмеччины 256 міл. долярôвъ; Франціи 2760 міл.; вôдшкодоване Франціи для Нѣмеччины 1 міліярдъ долярôвъ.

5. Полудневo-африканьска (бурска) вôйна (1899—1902) тревала 31 мѣсяцѣвъ, 19 днѣвъ. Военнй кошты Анґліи выносили 1215 міл. долярôвъ (въ тôмъ 150 міл. долярôвъ стоявъ самъ перевозъ вôйскъ зъ Анґліи до Африка) себѣ то мѣсячно 38 міл. долярôвъ.

6. Вôйна Япону (1894—95) тревала 8 мѣсяцѣвъ, 7 днѣвъ. Военнй кошты Япону выносили 150 міл. еновъ (ена выносила тогды около 56 ц.); вôдшкодоване Хинъ для Япану 200 міл. таелѣвъ (таель тогды 73 ц.) и островъ Формоза.

Розумѣесь, годѣ напередъ знати, що стоити буде теперѣшна російско-японьска вôйна; зъ того однакъ, що єя вôйна, въ разѣ, колибъ Росіи не поводилось и на суши, може тревати дуже довго якъ такожь, що такъ Росія, якъ и Японъ мусять перевозити свои вôйска на терень бою, (а транспортъ стоить дуже богато) можна вносити, що военнй выдатки будуть кольосальнй.

Ɛтакъ, що миръ-супокôй вытворює протягомъ десятокъ лѣтъ, вôйна пожирае въ одномъ дни.... Справдѣ, коли то вже настануть тй часы, що народы будуть полагоджувати всякй свои спори мирною дорогою....

ПЕРЕДЪ БИТВОЮ НА МОРИ.

Французскій писатель Олевіе Сельо подае въ однôмъ изъ послѣднихъ чиселъ часописи Gaulois осьтакій образокъ выжиданя передъ морскою битвою:

На впередъ шильдваха, що дрѣмае въ коши пôдъ вплывомъ горячихъ промѣнѣвъ полудня — вдивляе ся службовый офіциръ въ точку на виднокрузѣ, де на аксамітѣ морскихъ филь вôдбивае ся сонце ослѣпляючимъ блескомъ. Уже десять разôвъ задержувала ся льорнета офіцира на тôй точцѣ, котра выдае ся тôлько привидомъ на тлѣ величанського смарагдового колеса, що уступае усе чимразъ дальше передъ напоромъ корабля. Ось уже и керманичъ слѣдять за тою таемничою точкою. Поволи притихають розмовы середъ залоги, що вôдпочивае на помостѣ. Сторожь, що стоить на передѣ корабля, свище тихо на неуважного шильдваха. Вкôнци службовый офіцыръ выдавъ розказъ спокôйнымъ, троха безбарвнымъ може наслѣдкомъ зворушеня, голосомъ: „Донести командантови, що ворога видно". Зъ капітаньского помосту вертае розказъ змѣненый: „Донести адміралови, що ворога видно". И отсе командантъ, що склонивъ на хвилю у кôмнатѣ голову, щобы вôдпочати нôсля безсонной ночи, котру перебувъ на повнôмъ вôдвѣчальности становищи керманича ескадры, яка пливе безъ реґуляминовыхъ свѣтелъ — стоить уже при боцѣ службового офіцыра. Передъ нимъ розкладають карнетъ вôдбитокъ ворожихъ кораблѣвъ. Хмарки дыму на виднокрузѣ стають чимразъ виднѣйшй. Середъ ослѣпляючого свѣтла выринають кораблѣ. Зворотъ панцирника, що пливе на передъ, дае можность провѣрити ихъ выглядъ, зачеркненый на ясномъ тлѣ небесъ. Митю перекинено картки карнету и адміралъ вже знае пазвиска и силу кождого зъ надплываючихъ кораблѣвъ.

Помости еще не змѣнили виду. Але кадеты, офіцыры и команданты не дармують въ хвили, коли начальный командантъ глубоко задумавъ ся. Та не на горячковôмъ шуканю телеметрôвъ, таблицъ вôддалени и пôдручникôвъ штуки стрѣляня минае часъ. Се все давно готове. Кадеты, офіцыры, команданты перебирають ся въ святочный стрôй. На мори гине ся въ бальвôмъ строю. Адміралъ звôльна запинае ґузики бѣлыхъ рукавичокъ, при входѣ до панцирнои вежѣ на передѣ панцирника. Давъ знакъ: заграли трубка и бубны, зъ апельомъ до бою. Давъ знакъ: на бльокахъ пôднесли ся шнуры фляґъ и шелестячихъ хоругвокъ. Въ слѣдъ за адміральскимъ кораблемъ въ панцирника до панцирника летять звуки трубокъ, у вôдповѣдь лунае гомôнъ бубнôвъ. Въ панцырныхъ вежахъ дзвонять, скрегочуть, клекочуть, шелестять рушенѣ до провѣреня механизмы. За сталевою стѣною, 40 сантиметрôвъ грубою, адміралъ обдумуе побѣду. Ворогъ зближае ся, але не скоро, бо затаене властивого напряму може дати тактичну перевагу, коли перший стрѣлъ упаде. Яке зворушене мѣжъ товпою морякôвъ! Отжежъ справдѣ кождый зъ нихъ стоить на боевôмъ постерунку? Гадка про забавы и шинки вывѣтрѣла имъ зъ головъ — ворогъ стоить напроти: небавомъ адміралъ дасть приказъ стрѣляти,ще лише одна хвиля. — Выйшовъ на помôсть, знявъ капелюхъ передъ емблемами народу, великими квадратными хоругвами, якй саме замерехкотѣли на всѣхъ щоглахъ. Такій є приписъ: корабль повиненъ йти въ бôй зъ розпростертыми фляґами. Вже послѣдный разъ — бо опôсля будуть маневрувати лише по знакамъ фляґъ на щоглахъ судна команданта — послѣдный разъ отже вносячись въ гору, мерехтить и шелестить шнуръ рожнобарвныхъ фляґъ и дае гасло: адміралъ пригадуе, що кождый командантъ одвѣчальный за честь своеи хоругвы!

СМѢШНЕ.

ЗНАЄ.

Чи знаете вы дѣтоньки— пытавъ єя священникъ въ однôй галицкôй школѣ— якъ называе ся той дôмъ, що для бѣдныхъ и богатыхъ стоить всегда отвореный, а хто до него ввôйде, находить потѣху и покрѣпленє.

Ивась скоренько: — Я знаю, прошу отця духовне! Той дôмъ называе ся... корчма.

МѢЖЪ КУМАМИ.

— А що куме, хто на выставѣ бувъ перший?

— Мѣжъ рогатою худобою — нашь дѣдичь, а межи безрогами — я...

JOHN J. CAMPTON

Католицкій похоронникъ.

Вынаймае тано керичѣ
— ту и на околицю. —

410 WEBSTER STR., - SHAMOKIN PA.

ГАВРІИЛЪ МАЛИНЯКЪ
WHOLESALE
Cor. Franklin & Spruzheim Sts.
SHAMOKIN, PA.



Мае завсѣгды на складѣ свѣже, добре пиво въ великихъ и малыхъ бочôвкахъ зъ найлучшихъ броварôвъ, горѣвки и лікеры найлѣпшого ґатунку.

Братя! замовляйте у свого!

РУСКІЙ КРАВЕЦЬ

Въ Шамокінъ, Па. мешкае рускій кравець
ПЕТРО КУЗМИЧЪ
425 N. Shamokin str.

Робить вôнъ всѣлякй убраня мужескй складно и дешево.

Хто у него замовить убране, нѣколи того не пожалуе.

СЕМАНЪ МИТРЕНКО
готельничій
на River st., OLYPHANT, Pa.

Хочешь выпити гарненько?
Запытай ся де Митренко;
Готель, виску, пиво мае,
Повнй склянки доливае.
Є цигара, є и галя
На мітинги, на забавы:
Тамъ посидишь, погуляешь,
Вчуешь неодно цѣкаве, —
А що выпешь, то знай брате,
Пôде дальше, якъ у пяты!

ОДИНОКІЙ РУСКІЙ ГОТЕЛЬ
Д. ГОЛОДА
38 Green str., JERSEY CITY, N.J.

Кождый Русинъ маючій яку небудь потребу въ Ню Йорку, чи въ околици, повиненъ вступити до того готелю, бо тутъ достане найздоровшй и найтаншй напитки всякого рода и пораду, де най лучше купити шифкарту.

Dr. F. J. Meek,
(МИКОЛАЙЧИК.)

СПЕЦИЯЛІСТ
СЛАВОСТЕЙ
ЖІНОЧИХ,
ДИТЯЧИХ
І ВЕНЕРИЧНИХ.

☞ Жени при породі дізнають особлившої опіки.

Офіс: 227 N. Shamokin Str. SHAMOKIN, PA. | Телефон Nr. 1673

Юліянъ Копистяньскій
(JULIAN KOPYSCIANSKI)
424 Shamokin Str., ШАМОКІНЪ, ПА.

Перворядный салюнъ рускій. — Найлѣпшй напитки можна ту достати, якъ: пиво на шклянки и бутельки, вина розмаитого ґатунку, горѣвки досконалй, цигара дуже добрй.

Спѣшѣть Братя Русины до свого братчика Юлька!



Выробляе братскй машлѣ, шапки, водзнаки, хоругвы, уніформы.

Цѣнникъ и пробки высылае даромъ.

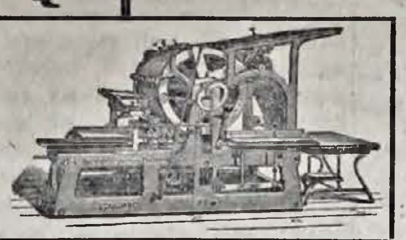
Можете писати до насъ по руски, словеньски або польски.

R. H. Morgan, 23 N. Main str. SHENANDOAH, PA



Друкарня „Свободы“

ВЫКОНУЄ:



ТИКЕТЫ, на пікніки, балѣ, выгравки, представленя,
ПАПЕРЫ листовй,
КОВЕРТЫ для братствъ и поодинокихъ людей,
СТАТУТЫ братскй,
КНИГИ параф. и братскй,
КНИЖКИ колекторскй, братскй и т. п.,
ПЛЯКАТЫ,
ЦИРКУЛЯРѢ

и взагалѣ всѣ роботы друкарскй

!!!СТАРАННО, ТАНО И НА ЧАСЪ!!!

АДРЕСЪ: **SVOBODA,**
BOX 353, SCRANTON, PA.

ИВАНЪ ГЛОВА

JOHN GLOVA (POSTMASTER)
— въ —
Excelsior, Pa.

ОДИНОКІЙ СТОРЪ НА ЦѢЛЫЙ EXCELSIOR.

Всякй потрѣбнй рѣчѣ до житя. якъ такожь можна купити убраня майнерскй и звычайнй.

Посылае такожь грошѣ до всѣхъ частей свѣта, скоро, тано и беспечно.

☞ Продае шифкарты. ☜

Не вôдъ нынѣ вже знають люде солідного Ивана Глову.

Оденъ зъ найбôльшихъ броварôвъ въ Америцѣ.

ВАРИТЬ ПИВО НА КРАЕВЫЙ СПОСÔБЪ, БЕЗЪ ВСЯКИХЪ ПРИМѢШОКЪ.

Хто лишь разъ покоштуе сего пива, то иншого вже не хоче пити.	Голова вôдъ него нѣколи не болить, бо есть здорове и поживне.

НЕ ТРЕБА ЄГО ЗЪ РЕШТОЮ ХВАЛИТИ, БО ДОБРЕ САМО ЗА СЕБЕ ГОВОРИТЬ.

E. ROBINSON'S SONS,
LAGER BEER BREWERY,
435 to 455 N. 7-th Str.
SCRANTON, PA.

Telephone calls: GENERAL OFFICE 2333.
NIGHT CALL 4854.

ПЕРША РУСКА БУЧЕРНЯ ВЪ SCRANTON, PA.

Михайла М. Югаса

314 THIRD STREET



Хочешь купить добре мясо,
Шинку чи смачныхъ ковбасъ,
Не трать брате грошей й часу,
Лишь пытай ся, де бучеръ Югасъ.

Вôнъ всѣляке мясо мае,
Зъ людьми красно розмовляе
И поруски, по словеньски,
По анґлицки и по польски.

Зъ него Русинъ, бучеръ славный,
Къ добрôй справѣ всегда справный,
За рускій народъ крѣпко стоить,
Вражды люцкой ся не боить.

Тожъ Русинамъ треба знати,
Що єго тре пôдпирати;
Красно зважить, въ папѣръ запакуе,
Бучерня чиста, ажь ся серце радуе.

Мы, Руснаки не жалуємо,
Вôдъ Югаса все мясо купувати будемо,
Бо вôнъ у Scranton найлѣпше мясо мае,
О тôмъ кожда дитина навѣть добре знае:

Тожъ милй братя, нѣкуда ся не волочѣть,
До найлѣпшои бучернѣ до Югаса ходѣтъ
Добре, тано, справедливо
Чисто, смачно и уцтиво!

ВЕЛИКІЙ КОМПАНІЧНЫЙ СТОРЪ

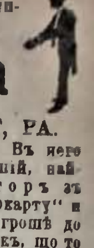
Russian Mercantile Co Ld.

— въ —
SHAMOKIN, PA., 327 Shamokin st.

Найбôльшій рускій компанічный сторъ въ Америцѣ. Заложеный ще въ роцѣ 1889, а теперь побôльшеный, украшеный и на ново урядженый. Новый дôмъ великій, красный, котрый компанія купила 1896 року за $18.000 доказуе, що може компанічна робота. — Всѣ розумнй Русины належать до тои компаніи, купують зô свого власного стору значить, спомагають самыхъ себе. — Мѣсячно обертае сторъ сумою $5,500.00 Заряджують нимъ:

Н. Габура, М. Колодѣй.

Гей Русины! чи знаете вы дорогу до дешевого и доброго купна? Она веде просто до



Юрія Хиляка

въ OLYPHANT, PA.

Вы его певно добре знаете. Въ него знайдете одинокій, найдешевшій, найлучшій и наймоднѣйшій сторъ зъ убранями. Купите добре „шифкарту“ и скоро а безпечно пошле вамъ грошѣ до старого краю. Не гадайте однакъ, що то вже все — нѣ! Вôнъ мае ще найпараднѣйшій салунъ въ мѣстѣ подъ назвою:

Anthracite Hotel.

Тамъ доперва погостите ся, якъ въ рôдной бабки на весѣлю.

SOCIALISM is the coming issue in politics. You may be for it or against it, but in either case you need to understand it, and so you need to read

The International Socialist Review

Ask your newsdealer for it or send 30 cents for a three month's subscription and a copy of Socialism and Farmers. No free copies.

CHARLES H. KERR & COMPANY, Publishers
56 FIFTH AVENUE, CHICAGO

Ежедневно **Проф. Д-ръ Е. С. Коллинсъ** получае нові и нові письма, въ которыхъ дякують єму пацієнты за лѣки, и ихъ удивителную силу.

Вилічена з' матицевої хороби.



Плона Карман,
240 Ashburton Avenue,
YONKERS,
N. Y.

Вилічений з' застарілої хороби желудка.

Я був хорий на желудок від року 1878, т. е. 25 літ; уживав розличних лікарств і удавався до многих лікарів і аптикарів, однак ніодин не міг мені помочи. Проте звернувся о поміч до п. професора Колінса, а він прислав мені лікарства, від котрих виздоровів в протягу одного місяця. Затім раджу кождому, хто лишь терпить на яку не будь хоробу, щоби удався лічити до него, позаяк він єму напевно поможе. **Бартоль Янчек.**

P. O. Box 46, HACKETT, PA.

Вил чений



Осип Бутян,
з'загального ослабленя завороту и нечистої крови. *McDonald W. Va.*

Профессоръ Д-ръ Е. К. КОЛЛИНСЪ

Талантливый и любимый русскій Врачъ.

Что именно свидѣтельствуетъ за правдивую основу до тыхъ дарованій и успѣху въ леченіи, которые тотъ славный мудрецъ осягаетъ?

Лишь только то, что онъ цѣлое свое житье посвятилъ практикѣ, распространенію и ублагородненію своего знанія и отличія.

Въ книгахъ учился теоріи, а при больныхъ—практики. Стосуясь во всѣхъ недугахъ своими знаніями, отъискалъ слѣдовательно секретъ, который теперь даетъ ему можность излечить совершенно различные недуги.

И не поодинокія части тѣла должны лечиться а напротивъ и ихъ властвующіе органы, что эти части совокупляютъ—якъ нервы и проч.

Этого рода открытія, даютъ ему возможность послѣдовательного и певного излеченія.

Каждая хоть бы головная **часть тѣла** не есть властвующею сама по себѣ въ организмѣ и съ этого уже можно судить, что во первыхъ надо прибѣгать къ исцѣленію относителныхъ органовъ, подъ вліяніемъ которыхъ находится часть или членъ тѣла.

Когда сердце, легкое, утроба или нервы хворы, тогда и властвующіе органы не здоровы. Обыкновенно лучается, что найболѣе людей заболѣваютъ на желудокъ, изъ чего вытворяются послѣ разныя и грозныя недуги.

Профессоръ Коллинсъ

узналъ уже давно о томъ и не одному принесъ радость и счастье въ русской семьи. Его знаменитыя лѣкарства и певно дѣйствующій родъ курации увѣряютъ всѣхъ въ успѣхахъ. Д-ръ КОЛЛИНСЪ трудился на этомъ поприщи врачебномъ **20** лѣтъ и не обманулъ себя. Желаемую цѣль осягнулъ и теперь тѣшится плодами труда.

Тысячи русскихъ будутъ благодарны до окончанія жизни, которыхъ онъ своимъ практичнымъ леченіемъ избавилъ отъ мукъ и возвратилъ ему здоровье. Между ними были и такіе, которыхъ инные врачи уже за невылѣчимыхъ узнали и своей помощи отказались.

На многихъ блѣдныхъ лицахъ отеръ слезы мукъ своими знаніями и практикой.

Своимъ практичнымъ леченіемъ усмиряетъ совершенно боль костей, ревматизмъ, корчь и т. п. терпѣнія.

(Nephritis) недуги нырокъ и изъ тѣхъ вытворяющихся недуги лечитъ знаменито въ короткомъ времени.

Недуги утробы и крови не только тамуетъ, но тоже на всегда нищитъ при томъ зародышь, источникъ заболѣваній: вздыманіе, желтачку, кожаные вреды, боль головы и проч.

При курации кашлю обезпечиваетъ передъ развитіемъ другой недуги легкихъ.

Секретныя половыя недуги мужчинъ и женщинъ лѣчитъ внимательно, певно и безповоротно.

И когда кому ли только что нибудь недостаетъ или уже боленъ, пусть сейчасъ обратится до Профессора Д-ра Е. К. КОЛЛИНСА, а получитъ въ отвѣтъ добрый совѣтъ—каждый пацієнтъ изъ какой-нибудь націи. Адрессъ:

PROFESSOR Dr. E. C. COLLINS,
NEW YORK MEDICAL INSTITUTE,
140 W. 34th Street, New York, N. Y.